

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Io. Baptistæ Portæ Neapolitani Magiæ Naturalis Libri
Viginti**

Della Porta, Giambattista

Frankfurt, 1607

Io. Baptistæ Portæ Neapolitani, Magiæ Natvralis Liber Tertivs, Agriculture
přcepta promit, de nouis producendis, commiscdisq[ue] plantis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70772)

IO. BAPTISTÆ
PORTÆ NEAPOLITA-
NI, MAGIÆ NATVRALIS
LIBER TERTIVS,

Agriculturę præcepta promit, de nouis produ-
cendis, commiscendisq; plantis.

PROOEMIUM.

NOVOS iam, & varios animalium
partus recēsuimus, nunc plan-
tarum suppetunt, qui peculiōsa
iucunditate, & portentosa elegan-
tia contemplantium mentes, & o-
culos in admirationem prouocent.

Hæc plus afferunt emolumentis, & ex his Magus mi-
rabilior videri poterit: nam scēneratio, qua cum ter-
ra fit, honestior, & luculentior est cæteris, & terra
nunquam vetus, vel effœta est, vbiq; sponte luxuri-
ans, nouis seminibus recipiendis, nouisq; producendis
inexplebilis fecunditatis, & perennis prouentus exi-
stit: & si Natura in cunctis admirabilis est, in plan-
tis admirabilior vult videri. Ib: vnum erat coitus
genus, hic penè infinita, nec solum omnis arbor omni
arbori inferi potest, sed vna poterit sola arbor omni-
um coitus, & adulteria sustinere. Diuersorum
genera animalium non facile admittebantur, nec
tam facile longinqua & peregrina poterant accer-

siri, hic omni difficultate sublata, admittuntur surculi, & transmittuntur, si opus fuerit, vsque ad extremos etiam orbis recessus. Et si aquarum affluentia in Africa diuersa genera animalium conueniebant, vt semper nouos afferret partus, hic in Italia, vbi aeris semper amœna temperies, & perennis cœli eblanditur indulgentia, & telluris mollities, aduentis, efferatisque plantis benignum præbet hospitium omnium parens & altrix, ad varios, vberes, nouos, prioribusque inuisos fructus producendos inexhausta propemodum feracitatis esse videtur. De his præterea certius scribere, exactiusque veritatem cognoscere poterimus: nam semper præ oculis habendi, earumque effectus considerandi datur facultas. Et si maiores nostri quamplurima inuenerint noua, vnde eorum inuentis alia superaddendo, multò plura, & multò feliciora producemus, & longè eos superabimus, quotidie arte, casu, Natura, & experientia noua suggerentibus. Vnam ab initio vitem, atque syluestrem fuisse scribit Diodorus, nunc solius Dionysii ope, à soli conditione, cœli inclinatione, cultorumque industria in tantas species digesta est, vt eius varietates enumerare insana mentis esse, nec operæ pretium duximus. Vnam dedit Natura pyrum, nunc tot authorum nomina nobilitauit, Decumana, Dolobelliana, & alia, à Decumio, & Dolobella. Idem de ficu existimandum Liijs, & Pompeianis, à Liiuo, & Pompeio. Malum cydonium in quot genera mutatum est, vt à Mario Mariana, à Manlio Manliana, ab Appio, Claudio, & Cestio, Appiana, Claudiana, & Cestiana, quorum varietates authorum æterna nomina reddidere? Quid de cerasis laureis Plinij tempore

pore

pore repertis? Quid de citrio? quod Theophrasti, & auorum Plutarchi tempore, & Plinij, vt Athenæus tradit, non mandebatur, quum acrius esset, mutatis eorum in dulces medullis à Palladio? Quid de nuciperfico, & amygdalopersico fructibus maiorum temporibus inuisis, qui nunc tantorum stupore, & iucunditate comeduntur? quid de garyophyllis floribus, cultus mangonio foliosis, & odoratis redditis, & alijs, quorum toto hoc opere sparsim meminimus? & nostra Neapolitana viridaria ijs scater, vt Hesperidam, Alcinoi, Semiramidis, ac pensiles Memphiticis hortos minimè inuisuros existimemus. Sed historiam examinemus paucis, & perspicuis.

Quomodo ex putrefactione, noua herba possint generari.

C A P. I.

VT ab initio consuetum ordinem asseruemus, quum dixerimus noua gigni posse animalia ex putrefactione, sic etiam & spontè nouas herbas oriri posse demonstrabimus. Maiores nostri procul omni dubio quamplures plantas ex terrarum, & aquarum misturis exortas esse senserunt, & peculiaris loca, peculiare herbas generare. Diximus ex Diogene ex aqua se putrefaciente, & misturam quandam cum terra capeffente, plantas nasci. Theophrastus imbres quosdam putredines, mutationesque humi facere, & plantas ex eis nutriri, augeri que posse: Sole feruefaciente, atque exiccante, & terra agitata semper illius loci familiaria producere. In Creta Insula quocunque loco terram mouerit quispiam, nisi feratur alia, cupressum gigni, protinusque emicare, & in semimadefactis segetibus si subnouentur, tribulum exurgere. Sic laser in Lybia exortum imbre picoso quodam, crassoque compluto, & herbaceam naturam, quæ fuerit protinus emergere. Plinius

aquas è cœlo cadentes omnium rerum nascētium, herbarumque causam dixit, proisus mirabili natura, & alia quæ in Phytognomonicis recensuimus. Ipse autem pluries expertus sum, terram ex altissimis ædium fundamentis, & puteorum erutam, & vasculo Solibus expositam, varia herbarum genera procreasse, & quum pluries animi gratia, & naturalium rerum perseruationis, multas, & differentium generum terras conquisiuissem, & conuasssem, sub Sole expositas leui aquæ imbre continuo irrogassem, coniecimus ex delicatioribus terris, tenuibusq; herbas enatas exilibus iuncis procaulibus constare, & minoribus lacinijs delicatiores produxisse: sic ex asperis, rigentibus, pumicosisq; exiles, lignosas, & multipliciter fissas. Eodem modo si terram accumulasssem, ex opacis nemoribus effossam, vdis locis, & asperginosis saxis, herbas producebat, quæ glauco lauore, succulento folio, & carnosio cōstabant, vt cotyledones, portulacas, sedum, & telephium. Experti sumus deinde ex terris longinque petitis, quibus pro saburris nauibus vsi fuerant, varias herbas protulisse, quæ vix dignoscerentur. Tandem ex radicibus, corticibus, putridisq; seminibus contusis inhumatis, ac dilutis, decoctisq; irrigatis, easdem fere herbas produximus, vt ex quernis radicibus polypodium, dioppterim, & lonchitum, vel quæ eandem vultu, & indole retulissent. Quid referam quot fungorum & tuborum species produximus? vt quot putrescentium rerum misturæ essent, tot varias species emanarent? Quæ omnia iam huc afferrem, si ad normam redigere potuissem, vel ea enata essent, quæ proposueram, sed nequicquam quæsita, oriebantur. Sed fortasse, Deo dante, ad curiosorū voluptatem, speculationem, & vtilitatem conscribam, quum nunc ocij, & temporis tenuitate negatum sit, quum tumultuarie hæc conscribam. Sed videamus

Fungi quomodo nascantur.

Dioscorides & alij memoriæ prodiderunt, corticem albæ populi, & nigrae particulam cæsum, & sulcis stercoreatis mandatum omni tempore anni edules fungos proferre. Et alibi, particularius ijs locis gigni, vbi elauus fer-

mus ferreus, in quo sit rubigo, aut panni marcor ad fuerit: nam si iuxta serpentis cauernam, arbores ve noxias, noxios esse. Sed Tarentinus particulatim docet. Si caudice populi nigrae in terram conciso fermentum aqua resolutum infundatur, illico profiliant ægiritæ fungi. Addit, si montanum aruum, multis calamis, stipulis, & fruticibus scatens, quum cœlum imbres scaturit, incendatur, permulti sponte naturæ prorumpent fungi: Si tamen aruo, iam ignem experto forte fortuna non subsequetur imber, quamuis impenderet, aqua raro linteolo stillatim, imbris imitatione conspergenda ijs accensis locis, nascentur fungi quidem, sed aliquanto deteriores, si quidem meliores in hoc genere sunt, qui aluntur imbre. Sequemur docere

Asparagi quomodo producantur.

Tradit Didymus, si velis asparagum multum prouenire, arietum siluestrium cornua tenuissime contusa sulcis committito, & rigato. Quidam magis præter opinionem tradit. Si integra arietum cornua, non in tennes partes tusa, & secta perforentur, & pangantur, asparagum producent. Plinius contusis cornibus, & infossis etiam asparagum nasci testatur, etsi Dioscoridi impossibile videatur. Et si à nobis factò frequenter periculo, non euenerit, ab amicis autem audiuius ex tenero illo sato intra arietis cornu contento, experientiaè successisse. Ab eisdem etiam relatum fuit

hederam ex ceruorum cornibus nasci.

Idque apud Aristotelem agricolam reperisse: etsi mihi periculum facere non contigerit, legimus tamen apud Theophrastum in cerui cornibus hederam enatam, quum impossibile sit imaginari, eò semina delata esse: nec credibile est ex adfricato hederæ cornu accepisse nonnihil de radice, quæ cum se in partem mollem, & putrefactioni obnoxiam intrusisset, adgerminasset. At si hæc vera sunt, vt verum esse nil obstat, ex varijs animalium cornibus varias progigni posse herbas nemo ibit inficias. Sic ex putrefactis veterum arborum corticibus, & ramis,

Hyphear, & polypodium generari.

Variæ enim nascuntur herbæ, vt hyphear, & stelis, quæ in abiete, pinu, & alijs nascuntur: ijs enim locis humor quidam phlegmaticus, & pituitosus putrescit, qui ex abundantia, in extrinsecam ramorum, & caudicis superficiem se induit, ibique nactus putredinem aliquam corticis, & à Sole concalescentem, facile in eiusmodi herbas abit.

Quomodo mutantur plantæ, vt ex vna in alteram formam abeant. CAP. II.

MIRACULA efficere nil aliud putamus, quam rem vnâ in alteram vertere, vel aliqua, quæ contra naturæ normam videantur, efficere: proinde præcepta trademus, id quomodo facere possimus. Possimus negligentia, vel cultus mangonio plantas à sua natura desciscant, & in aliud genus permeent, cogere, non solum vt sapore, colore, magnitudine, & forma degenerent, quod facile eueniet, si neglectis cultum adhibueris, aut culta neglexeris. Præterea vnaquæque planta suos habet sationis modos, alia enim semine, aut trunco, vel radice, auulsione, vel surculo feritur: vnde si quæ radicibus plantatur, semine serueris, aut quæ semine seruetur, surculo, vel trunco pangas, diuersa quidem ab his, quæ vsitato modo proditura erat, nascentur, authore Theophrasto. Sic etiam situm, coelum, & terram permutando, omnia peruerteres, & fiet vt nata arbor figuram & faciem, & alienam arborem mentiatur: quæ omnia rusticorum libris clara sunt: quorum aliqua afferemus exempla. Si vis

Vitis alba vt nigra, & nigra alba euadat,

Semen albæ vitis vrbane serito, & nigra & siluestris nascetur, & si nigræ, albæ, vt docuit Theophrastus: nam certo scimus vitem semine non feri, sed radicibus, crada & surculo genuina est eius satio: vnde si diuersa feceris ex eo, quod debitum est fieri, diuersum quoque nascatur necesse est. Eodem modo

Ficus alba nigra euadat.

Quippe

Quippe cum è grano ficario nullū penitus genū pro-
creatur, sed caprificus tantum, aut ficus siluestris, colore
etiam sæpenuero discrepans, ex nigra candida, & ex
candida nigra gignitur, ex vite quoq; nobili, ignobilis,
& sæpe diuersa exit genere, nonaunquam nil penitus
urbanum, sed planè siluestre promit. Et

Laurus & myrtus rubra fiunt nigra,
nec colorem quidem seruare possunt, nam & ipsa quo-
que degenerant, vt in Antandro prouenisse refert idem.
Myrtus enim non semine, sed talea, & alijs modis scri-
tur, & laurus auulsione, vt aliquam secum radice par-
tem habeat, vt diximus in Agricultura. Sic etiam

*Amygdala & punica dulcia in amaras, & aci-
da mutantur.*

Ex acinis enim mali punici glaucis vilia exeunt, & ex
enucleatis dura, & plerunq; acida. Amygdala quoq; de-
generat, tum sapore, tum quod dura ex molli reddatur,
ideo adultam inferere, aut plantam sæpius transferre
præcipiunt. Quercus quoq; deterior exit, itaq; quū ple-
rique ea, quæ in Epyro nascitur, seruissent, nullo pacto
prouenire similis potuit. Nascitur quoq; ex nucleo oleæ
siluestris olea, plerunq; quoq; cupressum ex foemina
marem prouenire affirmant: & tandē nil penitus urba-
num, sed planè siluestre prouenit, & adeo quandoq; vti
fructum perficere minime queat. Ait Varro quod

*Brassica mutatur in rapum, & rapum in
brassicam,*

Tantum vetus semen valet in quibusdam, vt naturam
com mutet: nam ex semine brassicæ veteris sato, nasci ait
rapum, & contra ex rapis brassicam. Paratu & opera

*Typha & Zea vertuntur in triticum, &
è contra,*

Idq; eueniet si pista ferantur, idq; non protinus, sed an-
no tertio, ex Theophrasto. Plinius scribit, post duos an-
nos siligo mutatur in triticum. Sic semina omnia, ne-
gligentia, vel cœlo & solo repugnantibus, in vitia, &
præuaricationes abeunt. Virgilius:

Vidi lecta diu, & multo spectata labore

Degenerare tamen: ni vis humana quotannis

Maxima quaq; manu legeret, sic omnia fatis

In pesu ruere, ac retro sublapsa referri.

Galeni pater in senili ætate rei rusticæ studiosior, diligentem impendit operam, vt certior fieri posset, si frugum pestes suopte ingenio nascerentur, an seminibus illarum in alias species degeneratibus: quare triticum, hordeumq; sincerum, omniumq; ano repurgatum seminio terræ mandauit, quumque permultum lolij in tritico, in hordeo paxillum prodijse cerneret, in alijs quoq; frumentaceis idem fecit periculum, comperitq; tandem in lente durum, rotundumq; aracum, securidacamq; herbam degeneratione quadam innascenti. Nisi cultura coerceatur

Sisymbrium in mentam vertitur.

Quamobrem sæpius transferri oportet, ne id eueniat, dicit Theophrastus. Fit enim quum quis non excolit, neq; curam adhibet, vt radices amplius deducantur, & superna pars debilior effecta odoris vehementiam remittit, relinquatur odor imbecillis, qui ad mentam accedit. Ego quum semine mentam suo seuissem, in nepetam versa est, scilicet odore, forma autem menta remansit. Authore Martiale

Basilicum in serpillum languescit.

Si vehementi Soli exponatur, & modo purpureos, modo candidos, modo roseos pariet flores, & non solum in serpillum, sed in sisymbrium degenerabit. Sic & cassiæ ramulos in cinnamomum transmutari tradidit Galenus. Sic

*Garyophylli, rosa, viola & leucoia purpurea in
alba mutantur*

Ætate & neglectu: nam refert Theophrastus, viola, leucoia, & rose si negligantur, tertio anno albescunt, & nos conspicue in his omnibus vidimus. Sed id non solum vbi naturarum germanitas præstat, vt vna stirps in alteram se vertat, & in totum a suo genere discedat.

Quer-

Quercum in vitem mutari.

Refert Albertus, si res tam vera, quam mira, sed fides penes eum sit: narrat enim siluas quernas, vel fagineas incisas in arbores myricas, & tremiscas dictas transisse, quæ ignobiliores sunt, & in terra Alumnia ramuli quercini si terræ panguntur, transmutari in vites, bonum vinum ferentes. & aliquando præcisas arbores veteres in vineas degenerare, sed quod non ex manentibus quercinis furculis nascuntur vites, sed ijs putrescentibus cum natura terræ mistis, abeant in vitis naturam.

Fructus è diuersis compositus quomodo fiat.

C A P. III.

QVEMADMODVM animalia diuersa in vnum coitum miscbamus, sic nunc insitione, quæ coitus in plantis est, varios in vnum fructus componemus: quod alijs quoque fieri modis non abnegamus. Ad id insitionem satis laudamus, lōge secus laudaturi posthac, mutuo postquam diuersorum complexu, indissolubilem vnum efficiamus nexum, mirandique præbeant rationem. Et si insitiones laboriosas & impossibiles aliquis existimabit: sit effectus laboris leuamen, & fere impossibiles insitiones solerti emendabit cura. Necte ab eo rudis agricolæ, & inscij artificis dimoueant dicta, quod demonstrat experientia, & animo obuolue quæ à præcis memoriam prodita sint, vt ficum platano, & moro inferi, & morum castanæ, terebintho, & albæ populo, inde alba nasci mora, castaneas nuca, & quercui, punicam varijs gaudere adulterijs, & omnibus inmisceri, lætari cerasum terebintho: & ne longiori oratione legentes fatigemus, tandem omne genus furculi omnibus arboribus inferi posse autumauit Columella. Hinc omnis fructuum compositio, hinc omnis eorum adoptatio, hinc insueti proueniunt fructus. Virgilius:

Mirataq; nouas frondes, & non sua poma.

Et Palladius:

*Sub thalami specie felices iungere siluas,
Vt soboli mistus crescat viring, decor.*

G 5

*Connexumq; nemus vestire affinis umbris
Et gemina partum nobilitare coma,
Fœderibus blandis dulces confundere succos,
Et latum duplici fruge saporis ali.*

Sed aliquas addemus regulas, vt facilius coalescendo insitiones, novos, & cōmixtos fructus depromant, quæ eadem in animalibus diximus. Sit eadem corticis natura, quæque pariter florentia & surculorum germinationem habeant, ne vna citius, altera serius & floreat, & adgerminet, vt tempus gerēdi vterō in animalibus: Et contraria res quoties humidis repugnant siccæ, & molles cortices duris. Fiat coalitus in parte nitidissima, nihilq; in ea vlcerosum, cicatricosum, aut retorridum sit. Plurimumque refert si ex opportuno arborum loco petantur surculi; scilicet ab humeris arborum orientem æstiuum spectantibus. Sint è feracibus, & primo cognitis, & egermine nouello. Sint surculi prægnantes, hoc est, germinatione turgentes, & qui parere illo anno sperauerint, scilicet bimi. Inferendarum arborum ætas opportuna iuuentus, vetustarum enim arborum duritia inhospitalis est aduenis surculis, & similia, quæ in nostra Agricultura reperies. Non omitteremus præterea viscum, quo

insitus thermes facilius comprehendat.

Ad agglutinandas enim corticum tuniculas valde præstat, & coalitus facilius adgerminabit, si qui sunt non agnatæ naturæ, qui difficilius coalescant. Prima vtilitas, vt quemadmodum humanæ carnes, vulneribus passæ glutinosi citius vniuntur, sic plantarum cortices, vel rami vulnerati, hoc glutino properantius comprehendent: delibratus enim à ligno cortex, vel recisus à matre surculus, si plane vndique matri non coheret, labat, expirat humor, exantlaturq; salina natia, quod ne fiat, præstat glutinum, vt fiat coitio. Præterea luxans inter corticem, & lignū rimā, vacuum intercedit subiens aer prorsus, nil coire patitur, vt omnis coalitionis suspicio faceffat, viscum adiungemus. Et si aliquæ fuerint arbores, quæ alienum hospitium respuant, visci beneficio

cio.

cio, impacta cū sua gemma mamma, vi summa cohibet, coeretque. Sed gluten, quo propinquius erit coactum Naturæ, eo felicius suo fungetur officio: si industrius eris, multa efficies: nos aliquos adscribemus, vt assimilare discas. Aquifolij cortices detrahuntur, & facta humi scrobe vliginosis locis, obruatur, & inibi putrescere patiaris, quod duodenis diebus fiet, tum marcidū eruntur, & pila tunduntur, dum lentescant. Fit quoque ex myxis in Syria, nobisque adfertur, fitque ex lantano vocato, & vulgari visco, sed præstantissimum, ex corticibus radicū vlmī contusis, nam peculiari natura glutinat, & fouet. Sed ad insitionem redeamus, quæ adeo valet, vt nouum repererit adulterij genus

ex persico & nucipersico malum componere.

Cuius mistura, & progenies maioribus nostris inuisa, inaudita, nec prorsus excogitata. Hoc per insitionem efficies, quam emplastrationem vocant agricolæ. E nucipersico & persico ramos nouellos feraces, & qui adolefcenti, magnumque germinandi præfagiū dabunt, auferas, ipsis duobus digitis circūsignatis modo, quo gemmæ in medio collocentur, sic cortices auti scalpio à ligno leniter ne lædantur, auelles, hos per medium fines, vt simul compactæ rite coalescant, & cicatricis locus non appareat, sed gemma vna videatur, alterutro insere, ex ea arboris parte, quæ maxime nitida, & præcipue hilaris conspicitur, reliquis amputatis, ne alimentū surripiant, vt omne insito seruiat. Corticem aperi, ne ligno ferrum inferat plagam, ac circumcidito eiusdem gemmæ quantitatis, ac ita gemmam aptato, vt circumcise parti par sit. Circa eam vincito, ne lædas, ac luto munire plagam oportet, supra aliquid imponendo, ne pluuia dilabatur, sic germinabit, & sobolem dabit, mediam retinens ab utroque genitore naturam, quam nunquam arbores peperere. Erit enim malum persicum, & nucipersicum, æmula facie representans. Hoc etiam modo

*Ficum aque albam, ac nigram
proferre*

valemus, scilicet, oculos circumcidendo, & mediū diuiden-

planta quæda

no

do, vniendoque, & sic compositos arbori emplastrando, iam dicto modo ficus producet. Sic &

Punica mala ex vno dulcia & altero latere acida videantur.

Si furculos, vel oculos diuides, vniesque, sed oculos difficilius deglubes, diuidesque, quum cortex ieiunus, tenuis, & imbecillis sit, vt diutius attrectari non patiatur, commodius igitur furculis efficies. Similiter

Citromala diuersis generibus commista, limonibus, & medica semiacida, & semidulcia

producentur, si quem diximus modo commiscemus: aptissimè enim emplastrationem recipiunt, & in Neapolitanis viridarijs passim obuia conspiciuntur. Commiscetur quoque

Persicus ex sanguineo, & albo.

Si duo hæc genera simul coire patiemur, & hic venalia etiam habemus. In

Vua acinus seminiger, & varijs coloribus commistus

Videtur hoc artificio, si id, quod in gemmis diximus, in furculis fiat, scilicet per medium si diuidatur, ligenturque quam optimè, vt vna coalescant, & sic foecundæ viti inferantur. Idemque quod de fructibus diximus, possumus & in floribus experiri: veluti si velimus

Rosas aque albas, & rubras producere.

Si albæ & rubræ rosæ furculos excipies, & oculos circumsignabis, eosque per medium fines, & coaptatos cortici indes, acritè diligens fueris, coalitum germen suo tempore rosas dabit, quæ ex altera parte rubeant, ex altera candicent. At si in garyophyllis floribus id experiri volueris. Et

Garyophyllos semirubros producere.

Quum oculis careant, in radicum sobole, adnascentibusque perficies, si duas per medium diuiseris, & apte coaptabis, vt coalescant, & ligabis optime, etiam garyophyllos ita compositos habebis, quorum species apud nos

nos omnes vſitatiffimæ, nec ſolum flores dimidiatos proferunt, ſed eodem ramo, & ſurculo, & rubros, & albos, vermiculatos, & diuerſe coloratos, proferunt.

Quomodo & aliter fructus ſimul componi poſſint.

C A P. IV.

POSSVMVS & aliter ſimul componere fructus, idq; altera inſitionis ſpecie. Veluti ſi volumus

Punica varia & compoſita inter ſe prouenire,

A Theophrasto docetur. Virgas velut malleo præmolientes, vt parte cõtufa facilius inter ſe cohæreant, mox arctiffime colligatas deponunt. Tunc arbor vna ex coitu compoſitarum virgarum exurgit: ſed ſingulæ genus ſuum conſeruant, alimentumque per ſe trahunt, atque excoquunt: nec aliud cõmune inter ſe, quam mutuuum illum complexum, coagmentationemq; gerunt. Idem eodem loco.

Vt palmes idem vuam nigram ſimul, & candidam ferat, & in eadem vva acina alia nigra, alia candida cohereant.

Vtriuſq; maleoli dimidiam partem ſuperiorem contuderunt, deinde æqualiter compoſitos, atque colligatos defixerunt: ſic enim compages vna ex vtroque coagmentatur: quippe quum omne viuum viuo ſit ſociabile, & maxime quæ ſocietatem generis habent, quum colluxata in naturam conſtantur vnicam, ſed vtrunque per ſe alimentum ſine confuſione tranſmittit, itaq; ſit, vt fructus reddatur varius, prout vtriq; cõueniat. Quod enim ſturiij faciunt, inuicem congregantes, vt Cephiſus, & Melas in Bœotia: ſeruat enim vterq; ſuum meatum. Columella hoc modo docet. Eſt genus inſitionis, quod vuas tales creat, in quibus variij generis, colorisq; reperiuntur acini, hoc autem ratione tali efficitur. Quatuor, vel quinque, ſiue etiã ſi plures voles, virgas diuerſi generis ſumito, eaſque diligenter, & æqualiter compoſitas colligato: deinde in tubulum fictilem, vel cornu arête inſerito, ita vt aliquantum extent ab vtraque

parte, easq; partes, quæ extabunt resolutio, in scroberis deinde imposito, & terra stercoreata obruito, & rigato, donec gemmas agant. Quum inter se gemmæ cohaerint, post biennium, aut triennium, facta iam vnitate, dissolues tubulum, & circa medium ferè crus, vbi maximè videbuntur coisse, vitem ferro præcidito, & plagam leuato; terramque minutam aggregato, ita vt tribus digitis altè plagam operiat, ex eo codice, quum coles egerit, duos optimos submittito, reliquos deijcito, sic vna nascentur, quales proposuimus. Eadem Plinius à Columella. Sed Didymus hoc modo. Accipienda sunt duo diuersi generis sarmenta, eaque findenda per medium cum animaduersione, vt in oculos fissura perueniat, neq; quicquam de medulla excidat, atq; ita alterius alteram adiungere oportet, & adglutinare, vt oculi coincidant, & quantum possibile est, se mutuo contingant, vt duo oculi quasi vnus fiat: inde verò validè constringere sarmenta cum papyro oportet, & scilla integere, aut glutinosissima terra, atq; ita plantare, & interiectis diebus tribus, aut quinque irrigare, vsq; quo germen producat. Si voles

vt fici fructus ex vna parte albus sit, & altera ruber,

Leontius hoc eodem modo docet. Diuersa sarmenta accipito, & prius colligatos ramos eiusdem tēporis, ac ætatis existentes in scrobe deponito, stercoreato, ac irrigato. Quum verò germinauerint, rursus vtrosq; oculos in idem colligato, quo in vnum truncum coalescant, ac post duos annos, si ita visum fuerit, transplantato, & gemini coloris ficus habebis. Ex his ergo possumus

omnes fructus varij coloris, & diuersimodè componere.

Ex multis, non solum duobus fructum componemus, & verissimè, quum modi, qui adhuc à maioribus descripti sint, difficiles admodum sint, & longo tempore opus est, vt veritatem experiaris, vt mihi sæpissimè contigit, & simillimus est Palladij modo

vt viti

vt vitis botryones albos afferat, & nigros acinos,

Græci sic fieri posse asserunt. Si vicinæ sunt vites nigra, & alba, quum putantur sarmenta, vtriusq; inter se diuersa sic iunges, vt medios vtriusq; generis oculos exæquando reddere possis vnitati: tunc papyro stricto ligabis, & molli, atq; humida terra curabis adlinire: & interiectis, ternis diebus adæquare, donec germen nouæ frondis erumpant. Hinc exempto tēpore, si libuerit, genuse efficias per plura sarmenta. Nos vicinarum vitium duo sarmenta elegimus, vbi cohæsuræ sunt gēma, diuidimus, vt tertia ferè oculi pars remaneat, hærescant faciamus, atq; vinculum obligamus, ne à cohæsiōe germinum auctu sepārentur, gemma altera alteri innitatur, vt vnū sarmentum gignant, & eodē anno bifidos vuarum acinos producant, hoc enatum sarmentum alteri addimus, & sic continuò, vt quam plurimarum varietatū botryones efficiamus. Produximus enī vnam, quæ ex apiana, & inodora constabat, acino corniculari, digitali, & rotundo, omnes quæ acini varijs coloribus insigniti erant, Sed eleganter Pontanus describit,

Curia quomodo diuersos fructus ferant.

Sunt qui diuersos ramos, sed cortice raso
Coniungant, stringantq; simul, quo glutine misto
Inrescant aquè, ac fixo mox stipite iunctos
Infigant pariter. Tum vulnus vitæ coronent,
Et fallax opus admota tæcantur ab arte,
Quo ramo ex vno, atq; vno de palmite fructus,
Non vni veniant, sit honosq; & gloria ruri
Gaudeat insolito natura adiuta fauore.

*Malum aureum, vt pomum afferat, cuius dimidia
pars dulcis, altera acris.*

Casus apud nos commissionem fecit. Erant duo rami mali aurei, quorū vnus infirius dulcia ferebat mala, alter acris. Quum transplantandæ arboris daretur occasio, ac per medium secaretur, vt mos est agricolis in plantandis eiusmodi arboribus iam vetustis, incidit casu sectio

in infitionis locum, quumque germina proferret, ex vtriusque cortice acris, & dulcis vnum profiluit germen, quod eiusmodi mala protulerit. Vnde ita arte effici poterit, cui eiusmodi mala producere cordi fuerit.

Quomodo & aliter fructus simul componi possint.

G A P. V.

ALIVD quoque afferemus artificium, quo simul fructus admisceri, & componi possint, ab antiquis traditum, etsi mihi non solum difficile, sed impossibile videatur. Sed quia hæc à grauiorib. viris descripta sunt, referre non dedignabor, etsi mihi periclitanti experientia non successerint, non ex hoc ansam diligentioribus tollemus, quin experiantur; fortasse fortuna diligentia fauebit. Modus erit, vt multa semina diuersarum arborum, & fructuum vnà lacinijs colligantur, & ferantur: nam ex omnibus simul enascentibus è multis cauliculis vnà colligatis, ne diuelli, aut auelli possint, in vnum coeant, & sic diuersos fructus arbor vna producet, & fructus vnus ex diuersis simul commistus erit. Quod à Theophrasto fortasse edocti sunt, qui scripserit, in palma serito bina iuxta composita semina, superque totidem, omnia tamen prona. Germen enim non de supinis, cauisq; partibus mittunt, sed è supernis, quaterina melius coalescunt. Siquidem horum radices amplexu mutuo connexæ, in vnum ex cunctis caudicem, primo ortu promiscuo coeunt. Quod si verum esset, maxima, & innumerabilia inde prouerent experimenta. Igitur

Vt bacca simul discolores proueniant.

Si multæ bacca albae, nigrae, rubrae ve simul mistæ fererentur, ex varijs earum coliculis, si simul alligarentur, in vnum coalitis, bacca nascentur bicolores. Plinius ab auibus inuētum modum tradit, inquiens. Semine quoque inferere Natura docuit, raptim aurum fame deuorato, solidoque & alui tepore madido, cum foecundo fimi medicamine abiecto in mollibus arborum lecticis, & ventis sæpe translato in aliquas corticum rimas: Vnde vidimus cerasum in salice; platanum in lauro, Iaurum

rum in ceraso, & baccas simul discolorēs. Tradunt & monedulam condentem semina in thesauros cauernarum eiusdem rei præbere causas. Hoc eodem modo

Fici fructus ex parte albus, & rubidus fit.

Leontius huiuscemodi coitum ita molitur. Ficaria grana hac varietate nobilia, linteolo deligata ferunt, & quum res postularit, transferunt. Si velimus verò

Citry arbor diuersa poma ferat, diuersorumque saporum.

Nostrer Pontanus in suis hortis elegantissimè docet. Versus animi gratia huc afferemus:

*Qui diuersa quidem parua, sed semina in vna
Condat, & educens collo breuiore stiones
Subducatur, arcetq; manu, ac sub vincula cogat
Crescentes, hi tandem vno se stipite miscent,
Atq; vno obducunt se cortice, ne ve flagella
Dilabi sinito, neu summa cacumina ventus
Dinellat, cera linito, aut diducat adulta,
Vngvine dum proprio corpus iunguntur in vnum,
Atq; operit lentum sub eodem cortice gluten,
Postquam alta steterit radice infossa, & opimum
Raptarit stirpes succum, mirabere poma
Plenaq; grataq; non vno tamen vna sapore.*

Vt pruni fructus, & mali medica commisceantur.

In nostris libris Agriculturæ non posse in vnum coire semina multis refragantibus vltro, citroq; rationibus iam abundè declarauimus, vt que iam scripserunt, non falsa solum, sed impossibilia iudicamus. Nobis vero hoc modo ita facere licuit. Quum essent pruni arbores tenerissimæ, & delicatissimæ propè conlitæ vtramque simul obuoluimus, vt solent, qui rudentes nectunt: loca contactus prius extima tunicula denudauimus, vt viuum viuo facilius cohæretet, dein philiris, vel vlmis tenuiolis, alijsve ad nexus molliculis & flexilibus leniter adstrinximus; vt hoc vinculo separationis libertas

demeretur, & si aliqua corporis pars non coiret eius laxitate, cuneolis adactis atretaretur, non tamen ita compressè, vt eas strangulet. Mox ablaqueatis radicibus firmum addidimus, frequenti imbre irrorando, vt his illecebris felicìus crescerent: sic aliquibus interiectis annis, vbi mutuo coalitu, velut vna arbor facta est, vbi maximè coierint, cacumina detruncauimus, circa quæ complura pullulabunt germina: quæ verò vidimus ex vtraq; compage exisse, reliquimus, cætera diremimus, tunc quales diximus dederunt fructus, præcipuæ venustatis, & commendationis. Vidimus in regum Neapolitanorum hortis, mala medica, quæ continuis irrigationibus opportunè iuantur, ramorum luxuria, & teneritate adeò simul cohesisse, vt vna arbor facta videtur, ex his fructus ex vtroq; compositos satis vidimus. Possumus & fictilibus vasculis non illepide idem efficere, nam in his consitas plantulas poterimus iugi rigatu fouere, & facilius in reliquis famulari. Idem in montibus accidisse vidimus, locis vdis & opacis, vt vbi se rangerent rami, illicò iungerentur, & discolors baccas produxissent. Si volumus

vt lactuca habeat in se apium, erucam, ocimum,

Et alia eiusdem generis. Caprinum, vel ouillum stercore accipito, & quantumuis parum sit, perforato, & induristrè euacuato, seminaq; dicta, aut quæcunq; velis in euacuata parte densè indito: & in profunditatè duorum palmorū deponito stercore, ac raro præsubstrato, deinde tenui terra aggesta, ac sensim aqua rigato, atque etiam vbi enatum fuerit semē, irrorato, assidue stercore inspargendo: & postquam in caulem excreuerint, multo plus diligentia adhibeto, nascetur que lactuca, cum iniectis simul seminibus concreta. Diligentius id monet Palladius. Si caprini stercoreis bacam subula subtiliter excauaueris, & in ea semen lactucæ, nasturtij, ocimi, erucæ, & radicis immiseris, & tunc inuolutam fimo bacam terra optimè culta breui serobe demerferis, raphanus nititur in radicem, cætera semina in summo, lactuca pariter mergente, profiliunt, singulorum sapore ser-

uato.

nato. Alij hoc ita assequuntur. Auulsæ lactuæ folia carpunt, quæ radicibus iuncta sunt, & in eisdem gradibus surculo punctis, præter raphanum, semina supradicta deponunt, ac fimo adlinunt; sic obruta iterum lactuca, prædictorum seminum caulibus ambietur. At si scire aues,

Flores quomodo discolorés nascantur

ex eodem principio. Si quis variorum eiusdem speciei florum semina linteola deligabit, & seret, ex eorū commistū nascuntur flores versicolores. Ita aiunt bellidunæ genera esse nata, qui & aureis, & per ambitum rubentibus, & rubescentibus foliis stipati visuntur: quin & alij ad eò versicoloribus folijs remissi, vt sericeos floccos referant.

Quomodo geminatus fructus fieri possit, & alter intra alterum concludatur. CAP. VI.

ALTERA est etiam compositionis via, qua fructus vnà cõponi possint, non eo modo, quem supra recitauimus, scilicet quod pars vna vnus, altera alterius sit, in eodem fructu, vel quod eodem ramo duo, vel tres fructus diuersi cõspiciantur: sed fructus ab altero contineatur, vt verè geminatus sit, nos primi pferimus. Sed videam⁹ maiores nostros quomò id effecerint, & primò

Oleouua quomodo fit.

Diophanes docet oleam in vitem insertam fructum ferre elæostaphylon, hoc est, oleouam appellatum: Sed Florentinus libro vndecimo suorum Georgicorum ita memoriæ mandauit, si quis oleam in vitem inserat, nõ solum botryones vuarum, sed oliuam producet. Ergo propè terram vitem terebramus, & oleæ ramulum imponimus, simul vt à vite dulcedinem, simul vt ab humo vernaculum alliciat nutrimentum, vt tandem eius iucundiore cibo fruamur. Postremo si nondum gerentis viticulae sarmenta fructuaria transferantur, misturam progenitorum seruabunt. Porro fructus à promiscua parentum conditione insitoris vtriusq; nomen adoptauit, elæostaphylos Græcis dictus. Talem arborem se vidisse apud Marium Maximum perhibet.

gustasseque fructum & extimasse, quod acinum vuae, & olei baccam simul gustaret. Nasci etiam tales plantas in Lybia prodit, gentilique, ac vernacula regionis voce vbolima vocari. Sed pernicæ subijciendæ sunt, quæ possint brachiorum onera fulcire. Si verò alio modo quouis inferantur, longurijs non esse opus. Eodem etiam, puto, modo fit

Vua, qua intus myrtum habeat.

Tarentinus myrtum vitem recipere ait, & super ipsam arborem vitis sarmenta insita, vuas producunt, quæ inimum fundum myrti baccas habebunt. Modum verò, quo inferi debeat, subicit. Si vitis sarmenta supra myrtum insita comprehendunt, vuas solito modo, non intus myrti acinos habentes proment, si verò prædicto iam modo, difficiliter eueniet. Fiunt &

Pruni fructus coloris nucis,

Ab antiquis nucipruna dicta, & ab eis factitata, ut Plinius narrat. Peculiaris impudentia est nucibus insitarum, quæ faciem parentis succum adoptionis exhibent, appellata ab utroque nucipruna. Sic

Pruni fructus qui intus dulcem amygdalam habent.

Ex eodem Plinio. His intus in ligno nucleus amygdalæ est, nec aliud pomum ingeniosius geminatum est.

Pruni fructus mali carnes habentes,

Idem refert. Nuper in Boetica malina appellari ceperunt, malis insita.

Mixæ fructus, qui intus dulcem amygdalam habeant,

Mixæ pruni species, quæ intus amygdalam, ut cætera pruni amaram continere debebant. Arbor Syriæ, & Ægypti peculiaris, Plinij tempore Italiæ familiaris erat, & sorbo inferebatur, ob id nucleus non insuavis. Vel quia fructus aluum ciebant, sorbo inferuerunt, ut adscito asperiore sapore, compressam aluum redderet. Nunc autem modum docebimus, quomodo possis producere

Amy-

Amygdolopersicum, quod foris persicum, intus amygdalam habeat dulcem.

Quos adhuc diximus antiquorū modi græca vanitate præditi sunt, nec solum falsa, sed eo modo impossibilia fieri: nam si myrtum in vuam inserueris, vt diximus in Agricultura, eo modo fructus non feret. Oleam in vitem inseri impossibile est, & si fieret etiam eo modo, vuas non produceret. Plinius malina pruna, amygdalina & ex nuce profert, at modum non docet, & fortasse ab omnibus ignoratum. Nos hoc exemplo modum mundo propalamus: hoc pomum à recentioribus amygdolopersicum dictum ab vtroq; parente, quum ea soboles mediam inter vtrunque progenitorem naturam commistam habeat, insitionis diligentia, nouumque adulterij genus repertum, ex amygdalo & persico progenies inuisa prioribus sæculis exoritur, vtriusque parentis ingenium referens, & effigiem simul adoptans. Hoc malum est, quod foris æmula facie persicum pomum mentitur, intus dulcem amygdalam & facie, & gustu repræsentet. Arbor media est inter amygdalā, & persicū: fructus foris persicus est, intus dulcis amygdala. Idque fiet oculum oculo superponendo, vel vtrumque, vel vnum à matre remouendo, quod à nobis, ætatis senio constitutis, repertum est. Possumus & oculum iam crescenti surculo tertio superponere, & triplicem habebimus. Hæ arbores multis annis nostris in viridarijs viruerunt. Hoc eodem modo portentosum malum producemus, quod sua mirabilitate oculos & animum oppleat, scilicet

vt citrium intus limonem habeat.

Supposito limoni citrij oculo. Apud Brutios, & Surrentinos vulgare, pleraque horum genera reperiuntur, quæ acris medullæ loco aliud citrium afferant, eodemque pediculo continentur. Identidem effectum est

malum aureum duplicatum,

Quod genus apud nos etiam vulgare est, vt geminatae sint nucleorum series, tam quidem rara effigiatura, vt mirari nunquam desinas.

Quomodo alio artificio fructus inuisi generentur & meliores, & peiores. CAP. VII.

INSITIONIS laudem, & præstantiam alibi longiori encomio profecuti sumus, hic dicere sufficiat, sola insitione posse novos fructus exoriri, & meliores, tum etiam peiores. Aliqua ab antiquis, & à nobis reperta memorabimus experimenta. Quid agendum

vt castanea optima fiat.

Non est omissenda raritas vnius exempli. Corellius eques Romanus Ateste genitus, inseruit castaneam suometipsam surculo in Neapolitano agro, sic facta est castanea, quæ ab eo nomen accepit inter laudatas. Postea hæres eiusdem libertus, Corellianam iterum inseruit: hæc est inter eas differentia, illa copiosior, hæc Corelliana melior. Hæc antiquitus facta sunt, & tanta est insitionis præstantia, vt suomet surculo insita arbori, semper præstantior euadat. Sic quoque cerasus maxime insitione delectatur, neque vnquam bonum, aut dulcent fructum dabit, nisi fuerit alteri arbori insita, ex Pampilo. Exemplo huiusmodi

Oxyacantha fructus in tuberes mutare

conati sumus, nec aliud puto oxyacantham, quam tuberum arborem siluis in eam degenerasse, vnde oxyacanthæ arborem si quis Corellij exemplo suomet surculo multoties insereret, in tuberum arborem mutari nam neglecta tuberum arbor, in oxyacantham abit. Nos nostris in viridarijs ter, quater suomet surculo inserimus, & nisi mors præueniet, tantisper inseremus, donec tuberes proferat, iam nunc & maiores, & dulciores affert. Nunc dicemus quæ alieno surculo inseruntur & simul vires, & formæ commiscuntur, & nouum nostris temporibus repertum

Nucipersicum, ex nuce, & persico componere

docebimus, hoc pacto. Genus est persicorum, nucipersicum nobis dictum, antiquis incognitum, quod insitionis diligentia in lucem productum non solum arbitrator, sed pro certo habeo: ab vtroque parente nomen, &

for-

formam contraxit, ex nuce scilicet & persico, ex nuce colorem habet herbaceum, cute nulla exterius lanugine pubescentem, & admodum leuem, succum asperum leniter subamarum, sero maturefcit, dura intus carne, forma persici: pars opposita Soli rubescit: odor eximius persici duram intus, & scabram nucem habens, qualem persicus, sapore iucundo, sed multo nuce fugacius pomum. Quod non alio modo euenisse putandum est, quam ex iterata infitione persici supra nucem: vel iam modo prædicto. Possumus & in alias arbores meliores inserendo fructus meliores reddere. Diophanes fecit

Citromala ex mala & citrio composita:

Nam malum in citrium inseruit, sæpiusque id fecit, & postquam natum fuit, emarcuit: loquitur autem de fructu. Sed ubi comprehendit arbor, citromalus appellatur. Anatolius, & Diophanes

Melimela ex malo & cydonio

composuerunt: nam si malum in cotoneum inseratur, fit ex cotoneo malum pulcherrimum vocatum apud Athenienses melimelum. Sed Plinius

Miluiana ex cydonio & struthio

misceri docuit, inquit: Cotonea strutheis insita suum genus fecere miluianum, quod sola ex his cruda manduntur. Diximus quomodo infitione meliora poma nascerentur, & sapes & formæ commiscerentur. Nunc quomodo infitione

Fructus peiores euadant.

Et à pyro incipiemus. M. Varro ait: Si in pyrum siluaticam inserueris, pyrum quamuis bonam, non fore pyrum tam iucundum, quam si in eam, quæ siluestris non sit. Si persicum in prunum inserueris, fructus magnitudine degenerabit, & si in amaram amygdalam inserueris, sentit gustus aliquid amaritudinis in fructu. Sic si castaneam in salicem inserueris, & si tardius maturatur, fit asperior in sapore. Malus etiam in prunum inseritur, sed degenerem & paruam reddit.

Fructus & flores quomodo præcoces producimus.

C A P. VIII.

ARS Naturæ æmula & imitatrix, dum eam sequitur, sublimiora facit. Vnde Magus, vt secunda natura, illius habitu indutus, oculorum argumentis, & animi coniectura perscrutans, quæ abdita maiestate ipsa re efficit, multiformi ambage, obscurisq; degens inuolucris, nunc opus suum impedit, & retrocedere facit, & quæ præcoci partu, sero cogit producere, & quæ sero operatura, maturè cogit, & tandem sibi parere facit. Noscens ex irrequieto cœlestis caloris circuitu fructus & flores produci, & nascentia omnia quæ in mundo visuntur: si cordi fuerit ea immorari, vel festinantius adducere, vt cariora sint, id mentitis temporū exequitur interstitijs, ver in hyemem, & hanc in æstatem permutando. Affert præterea insitio non parum commodi ad hanc rem. Videamus ergo insitionis artificio

Vuas vere producere.

Si cerasum arborem verno tempore sua gerere mala conspiciemus, & nos tunc vuas optamus: sic non deerit copia, ex Tarentino. Si nigram vitem in cerasum inferas, etiam in vere vuas habebis: eodem enim tempore vuas producet, in quo cerasus proprie fert fructum. Sed hæc insitio non nisi per terebrationem fieri potest, quam docet Didymus. Truncum cerasi terebra gallica appellata perforato, & præstantioris in proximo sitæ vitis ramum attractum in foramen immittito, non ab antiqua matre recisum: sic enim sarmentum viuunt, cum à veteri parente nutritum, tum ceraso, quæ ipsa suscipit, coalitum, & concretum. Intra duorum vero annorum spatium, sarmentum impositum vnietur, tunc igitur post cicatricem, inductum sarmentum decidere oportet, quod adhuc ex veteri matre detinetur, & truncum cerasi, in qua insitio facta est, quantum supra terebrationem extat, serra desecare, & de cetero sarmentum insitum principalis vitis pars existat: sic nec interim vitis in qua insitio facta est, ociosa manet, sed similiter fert fructum, & sarmentum coalitum simul augetur, vite
nil

nil offensa ex terebratione, neq; compressa ex coarctatione. Vi etiam insitionis possumus facere,

Rosa vt prapropere sua florum praludia ostendat,

Si roseam gemmam è matre vulsam in hiulcum amygdalæ corticem emplastramus, tempore, quo amygdala flore exhilarabitur, è suo cortice suos promet rosa ipsa flores. Sed ne insitionis in herbis difficultate citius flores producendi nobis desit facultas, hoc artificio

vt cucumeres suos fructus festinent,

faciemus: idq; leuiore opere fieri apud Ægyptiæ gentis Dolum Mendesium legit Columella, qui præcipit opaco, & stercoreoso loco alternis ordinibus ferulas, alternis rubos in hortis confitas habere, deinde eas confecto æquinoctio, paulum infra terram secare: & ligneo stylo laxatis vel rubi, vel ferulæ medullis stercus immittere, atq; ita semina cucumeris inferere, quæ scilicet incremento suo coeant rubis, & ferulis: nam ita non sua, sed quasi materna radice aluntur, sicq; insitam stirpem frigoribus quoque cucumeris præbere fructum. Sed nunc quomodo mentitis annorum interstitijs id exequi poterimus, doceamus, & primo:

Cucumeres suos maturent properantius fructus.

Quintilij in cophinos, aut fictilia vasa cribratam terram immittunt, stercore admisto liquidiorum factam, & anticipato cõsueto tempore, vere videlicet inchoante, semina implantant, & quum Sol fuerit, & calor, & inordinata pluuia, cophinos sub dio exponunt, circaque Solis occasum eos in contactam domum inferunt, & hoc assidue faciunt, aquam irrorando, quando vsus postalari. Postquam vere cessabunt frigora, & glacies, & cœlum clementius fiet, cophinos, siue dolia in locum subactum, & ex cultum deportatos, defodiunt, ita vt labra sint æqualia terræ: & deinde curam adhibent. Sic etiam de cucurbitis faciunt. Præcocem cucumerem habere docet Theophrastus, si quis hiberno tempore cucumeris semina ferat, rigetq; aqua tepida, & Soli exponat, & igni admoueat, ac vbi sationis tempus aduentarit, totos canistos terræ mandet; sic longe horum

fructus alios præuenient. Eodem modo, Columella dicit, Cucumis mira voluptate Tiberio principi expetit, nullo quippe non die contingit, & penfiles eorum hortos promouentibus in Solem rotis holitoribus, rursusque hybernis diebus intra specularum munimenta reuocantibus. Didymus eodem modo,

Rosæ nondum hyeme exacta emicent

docet, si fictilibus, & cophinis plantatæ eadem cura eas digneris, quali cucumeres, & cucurbitas tractare solemus. Plinius frigora prohibendo

Ficus alieno præcoces anno reddere

conatur, diuerso admodum ab his artificio. Sunt & hyberne quibusdam prouincijs, sicut Mœsiæ, sed artis, non naturæ, paruatum genus arborum, post autumnum primo cõtégunt, deprehensosq; in his hyeme grossos, quæ mitiore cœlo refossæ cum arbore, atq; in lucẽ remissa, nouos Soles, aliosq; quam quibus vixere, auide, tanquã iterum natæ, accipiunt, & cum venientium flore maturescunt, alieno præcoces anno, in tractu vel gelidissimo. At satis iam arboribus herbisq; (quum & cœlũ teget, vel aperire in lætis aruis in nostra potestate non sit) ad motis radicibus, vel calida aqua, calce, nitro, & euulmodi calidis maturationem accelerare tentabimus. Si vis

Cerasus præcox fiat.

Plinius ait, cerasos præcoces facit, cogitq; maturescere calx radicibus admota, sed antequam flores afferant, vel si calidam aquã sepius radicibus infundas, et si postea inarescant. Didymus author est. Præcox emerget rosa, si rosa citius quam in flores erumpat pedali scrobe à radice facta, aqua calida infundatur, germinare incipiente calice. Et si vis

Vitis vt velociter germinet.

Nitrum tritum aqua mistum ad mellis crassitudinem redigens, post putationem statim ipsos oculos largè inde illeueris, per octo dies germinabit. Præcoces verò efficies vuas, si simul cum plãtis vinacea dulcia, hoc est, nondum peruersa, & corrupta sufficienti modo deposueris. Melius autem feceris, si plantæ dum plantantur prædi-

prædicta vinacea adieceris, ex Tarentino, & Florentino.
Præterea quæ intra scillam consita sunt,

omnia celerius germinant

facit, vt monet Theophrastus: & si ficus iuxta scillam
consita sit, ocius crescit. In summa quicquid scillæ fue-
rit inditum, facilius germinat, celeriusque gliscit, quod
non nisi calore suo intrinseco efficit. Docet Demo-
critus

vt ficus præcoces edant fructus,

Hoc modo. Columbaceum fimum, piper, & oleum ad-
hiberi vult. Florentinus grossos fimo, & oleo linebat.
Palladius vt ficus cito suos maturet fructus, succo capæ
longioris cum oleo, pipere misto, inunge poma, quâdo
grossi incipiunt subrubere. Apud nos quum ficus iam
maturescit, lignea acu, oleo peruncta fimum oscilla
transfigunt, vt per aliquot dies maturationem accele-
rent. Alij circa arborem arietina cornua obruunt. Vt

Brassica præcox germine lasciuiat.

Plinius docet. Sunt qui brassicam in transferendo, alga
subdita pediculo, nitro ve trito, qui tribus digitis capia-
tur, celeriorẽ ad maturationem fieri putant. Possu-
mus facere vt &

Apium germine præueniat.

Nam fatum celerrime erumpere putant, si inter initia
feruenti aqua aspergas, ex Plinio. Palladius si leui im-
bre aceti spargatur infusum, cito nasci dixit: vel si sta-
tim cum seueris calida aqua perfundas. Sed adeo mens
humana indagine experientiæ solertiore Naturæ pe-
netralia aperire non diffitetur, vt audeat non solum
ocius, sed

ociissime apium producere.

Cuius ortus inter sata non est contumacior: quinquæ-
gesimo enim die, vel quadragesimo solet erumpere, vt
Theophrastus, cæterique asserunt, qui hoc posteris
legendum reliquere. Nostrates petroselinum vocant.
Hic sedulus operator esto: nam tantillum erroris
committens, optato defraudaberis. Sint semina hor-
notina, ac æstate ingruente aceto immerge, sine im-

morari aliquantisper tepenti loco: subinde femina in solutam terram conuolue, cui combustarum fabalium cinerem admisce: vbi vero leui imbre ardentis aquæ irroraueris, & crebris irrotationibus, panno operi, ne calor euanescat, sic pauculo temporis curriculo, terram discutiet, amoue pannum, irriga, & caulis elongabitur, maximamque spectantibus admirationem ingeret. In hoc tamen sedula manus operatione opus est, etsi probauerim, vt votum erat, non successit, amicis vero periclitantibus felicissime. Sic

Lentes vt otius nascantur.

Bubulo stercore arido ante sementem oblitæ: sed in co fimo quatuor, vel quinque diebus immorari debent, post spargito. Idem efficies,

vt melones suos præproperent factus.

Si in calidi fimi aggeribus paulum terræ indas hyeme, & in ea terra serantur femina, fimi caliditate cito nascantur, aliquo munimine à nocturnis frigoribus defende, & niuibus: vbi cœlum clementius ridet, transplantentur, & sic nos citius fructus produximus. Hoc etiam modo anticipato serendi tempore possumus

Cucumeres properantius adducere.

Theophrastus aliam demonstrat operationem. Cucumerū radices adhibita cura diu viuere possunt: Si quis sarmentum præciderit secundum soli superficiem, postquam fructum tulerint, terra radicibus superiniectat, rursus ab radicibus eisdem sequenti anno ferent fructus valde præproperos, anteuertentes ordinarium prouentum aliorum, qui tamen vero satū parati erant.

Cicer præcox erit,

Vt Florentinus docet, si quando hordei tempus erit, seratur.

Rapa præcox nascetur,

Ex Theophrasto, si tellure accumulata condatur ab holicoribus; nam in sequentem annum citius regerminabit. Nunc varia quoque adducemus cultus artificia, quibus fructus celerius proueniant, & dicemus quomodo

Cydonia

Cydonia matura citò fiant.

Quod docet Palladius, id est, si assiduo humore persuderis. Et Democritus

Rosas Ianuario mense florere

promittit, fruticem bis in die in æstate rigando. Theophrastus semen præmacerando ante sationem, vel continuo madore fatum diluendo, cogit

Cucumeres citò germinare.

Si eius semen præmaceratum aqua seuerit: &

Cicer citò proueniet,

Vt monet Theophrastus, si cum putaminibus aqua præmaceratum feratur, minus est enim quod putrescat, alimenterumq; primum largius ministratur, ceteri cum cæteris obseratur.

Cucurbita citius parere gestiet.

Si eorum virgulta sustulerimus, &

Ficus suos grossos præcox maturat,

Eius truncum vellicando, vel sacrificando, quo lacte turgeat: nam nimio humore affluente, reliquus faciliter concoquitur. Tandem

omnes fructus celerius habere

poterimus, si loco Meridiei obuerso, semina terre mandemus: vel tali situ vasa constituamus, addita, & irrigata tepenti aqua: & si celerius fructificare velimus, clibanum vasis subijciamus, tepidissimo enim calore fructus producuntur. Nec aliam ob causam Puteoli, & Inarime insula celerius, quam cætera Campaniæ loca fructus & fruges producunt, quum subterraneis ignibus, & caloribus radices fouendo, concoctionem accelerant.

Quomodo semper flores & fructus habeamus.

C A P. IX.

EX hac veluti racematione quadam prouenit, qui fieri possit, vt omni tempore fructus & flores habere possimus, & præcoces, vt tempus anteuertant, & serotinos, vt tempora subsequantur, nam suo tempore non desunt. Quomodo vero

Cucumeres toto anno habere possimus,

vt tempestiuos, & serotinos docet Aristoteles in Problematis. Quum adoleuerint in puteum, prope quem nati sint, demittantur, atq; puteus operiatur: sic enim Sol affluens haudquaquam siccare potest, & aquæ subditæ vapor ascendens, facit vt nullam sentiant siccitatem, sed quasi recenti habitu vireant. A quò Theophrastus. Eodem profectò vel ea pertinent, quæ cucumeribus, cucurbitisquæ euenirent in mollitia, & incremento, si quis paruos, paruasq; absconderit. Sic enim nulla pars alimenti à Solis iniuria populatur, nec flatibus reficcatur, quibus causis moles augeri non possunt, vt etiam arboribus euenit, quæ locis Soli, ventoq; expositis manent. Sed vt perenni fructu

Citria prouentus onere semper grauentur,

totoque anno suo arbori insideant: eum seruabis motem, qui in Assyria peculiaris, multisq; etiam locis frequens est. Quum legendi tempus aderit, partem à genitali rescindas stirpe, & luxuriam ferro corriges, partem relinques: qua parte strinxeris germina arboris fecunditate alia substituet, eisquæ adultis, poterunt & priora illa decerpi, atque noua fœtura inuitari. Pontanus idem suis carminibus ostendit:

*Neue autem toto fructus tibi desit in anno,
Carpemanu partes, & plenis bacchare canistris,
Quæ reliqua est grandis sinito gaudere uolemis,
Confestim qua parte dolet viduata, recentem
Se induit in florem, atq; implet spe diuite ramos:
Sic etiam alterno ditescet hylua metallo.*

Possimus & insitionis adiumento idem opus exequi nam si velimus

Mala omni tempore habere,

Didymus in Georgicis suis ait, si malum in citrium inferatur, semper ferè fructum feret. At si petimus

Cinaras perennes esse,

condiscemus ex Cassiano, Varronis autoritate, dicens quod quocunq; tempore cinaræ plantentur, eodem & fructum reddent, & ob hoc per totum annum posse cinaras

nas haberi. Consueta est carduorum plantatio No-
uembri, ac Septembri, ac fructum ferunt Iulio, & Au-
gusto, at nouam sobolem Marrio & Aprili producant,
tunc enim perfectam plantam habebunt, ita facito per
triennium. Vnde si quis Nouembri, Decembri, Ianua-
rio, Febuario, & Martio feret, omni ferè tempore fru-
ctus colliget. Si iucundum fuerit

Asparagis quotidie frui,

semperque edules habere, vbi fructum legeris, radices,
quæ suo cespite teguntur, circumfodies, hoc cultus man-
gonio frutex nouos dabit coliculos. Si velis

Rose nunquam desint,

singulis mensibus plantato, & stercoreato, & sine tem-
poris interapedine rosas frueris. Hoc etiam cultus
mangonio

Libia semper habere

fas erit, & vicissim varijs temporibus flores parient, ita
serantur, vt bulbi alij duodecim digitorum altitudine,
alij octo tantum, alij quatuordecim obruantur: sic di-
uersis diebus dabunt lilia. Idem etiam in alijs floribus
facere licet, ex Anatolio. Docet Theophrastus

Violas semper floriferas habere.

Dicit enim flores semper promere posse, si modo quo-
dam colantur. Et alibi, si locis circumseptis, apricisque
contineantur, sin autè & cultus adhibeatur, longè am-
plius ita continget: nam locis eiusmodi pleraq; exeunt,
quæ alibi nasci nequeunt. Id est, si fistilibus feramus,
hyemes, æstusq; vitabimus, Soli, clementi celo osten-
dendo, neque debita cultus diligentia defraudando, fi-
mo, & madore. Eodem modo habebimus

Oenanthen toto anni curriculo florentem:

Theophrastus scribit, si idem cultus adhibeatur ei, vt
violis, nunquam floribus carere.

Serotini fructus quomodo producantur.

C A P. X.

IAM diximus quomodo præcoces fructus, & præco-
cissimos efficeremus, nunc superest artificia tradere,

quomodo in hyemem vsque seram differant maturitatem, quod à contrarijs causis efficere condiscas, vt quæ prius calefaciebas, nunc refrigerare oportet, & si ibi in præcoces arbores serotinos fructus inferebas, hic præcoces in serotinas. Sic etiam tardè serendo, tardos fructus recipiemus: nam quemadmodum animalia, quæ tardè nascuntur, tardè pilis vestiuntur, neque illos permutant, vsque donec tempus aduenerit, in quo nata sunt, idem & in plantis euenire considerabis, nam si tarde seruntur, tarde nascuntur, & tarde suos proferunt fructus. Ab insitione incipiendo, docebimus quomodo possimus

Cerasa tardiora producere.

Præsertim vindemijs, harum surculum in cerasa inferimus mala producentem, quæ ab ingrato, insignique amariore *amarendulas* dicimus: si hoc ter, quater denique efficies, fructus dabit tardiores, & si nunc amarores spuantur, priores oblita succos, acidulo sapore iucundiora comedentur. Poterimus, etsi tardius id, quod supra diximus, eueniet, eo insitionis artificio vti, quomodo prioribus vti sumus. Sic &

Pyrum omnium tardissimum afferre

poterimus, si in salicem inferemus; nam alibi diximus inferi posse, & omnium tardissime fructum afferre, sed salix loco consita sit oportet, quæ continuo madore iuta sit. Insitam esse oportet vltimis deficientis Luna diebus, & optime inter lignum & corticem. Si quis vero vult

Rosas serotinas habere,

Modum habet à Florentino edoctum. Si tunc cerasavitem inseruisti, nunc rosam malorum cortici inoculari permitte; peregrino enim in corpore concrefcens, & adolescens, quo dabat arbor fructus tempore, dehiscet rosa, mira odoris iucunditate, & pulchritudine redolens, omnibus spectari, & contemplari se sinit. Et tandem omnes fructus eiusmodi insitione tardiores efficiemus. Alter modus erit prima germina decutiendo; nam alia regerminando tempus teritur, & celo indulgen-

dulgente, tardissimè maturabunt fructus, & hoc modo valemus

Ficus serotinas facere.

Si ficum quamvis non natura, seram facere vis, docet Columella. Quum grossuli minuti sunt, fructum decutito, iterum alterum edet, qui in hyemem seram differet maturitatem. A quo Plinius. Ficus serotinæ fiunt, si primæ grossi, quum fabæ magnitudinem excessere, decutiantur, subnascuntur, quæ serius maturescunt. Eodemque modo Tarentinus docet

Vuas autumnales reddere.

Racemos, qui primo enati fuerint, auferre oportet, rursusq; alij pro ipsis nascentur: insuper & plantæ multam curam habeto, iterumq; racemos producet, hi verò maturi facti serotini erunt. Sic etiam

Rosa tardius debiscens.

Prima eius tenera germina decutiendo, dum flores prorupturos alabastruli præmonstrant. Idque præcipuè in moschatulis rosis succedit, & optimè in centifolijs moschatis: nam ruri, & fictilibus vasculis in fenestris asseruatis, per totam hyemem efflorescentes habemus. Si vis

Garyophylli serò floreat.

Coliculos, & primos calices flores germinaturos digitis decutito, & feruenti soli exponito æstiuo, sed iugi rigatu fouendo, ne siccescant: nam alios coliculos, aliosque calices producendo, vsq; ad hyemem, & ad ver seros distulimus flores, vt ruri, & domi hybernos garyophyllos habeamus continuos. Eodem ferè artificio non germina recidendo, sed serius plantando, & frigora præcauendo hyeme fructus maturamus. Vt si velimus

Cucumeres serotinos efficere.

Quia scimus maximè eos gelicidia, & imbres horrere, ac frigora pertimescere, semina æstate plātabis, ac hyeme imminente, vt suos maturet fructus, læramine circumaggeramus, sic frigori maximè obstabunt, nec ab eo necabuntur. Diximus vegetiores in hyemem habere in puteum immittendo, & in serulas serendo. Et vt

Rosa hyeme floreat,

habebimus, si inchoatis in rosario mucronibus aune-
sam plantam in alium transferimus locum, vbi postea
confirmata radice, serus flos perficietur. Sed si quæ ædificamus æstate.

Fragora hyemali tempore habere

optamus, vel verno: Quum candidant, nec exacto iam
purpuræ colore rutilant, cum folijs in harundines im-
mittimus, pingui oppletas ore lætamine, & obruimus,
& ad hyemem differimus, si eo tempore rubescant, ve-
limus, Soli ostendemus. Haud diuerso ab hoc artificio
possumus

Lactucam ad hyberna acetaria seruare.

Quum sua folia fuderit, & velut in orbem circumacta,
summatim tenui ligamento vinciuntur, & si xili valcu-
lo hærente semper, quo alimenta sugat, radice, condi-
tur, ita enim & candorem, & teneritudinē assequetur.
Sic etiam intyba ad hyemem seruantur, donec ad vsum
propinantur. Alij leuiori sumptu contenti, terra danta-
xat obruunt, alij stamentis & folijs operiunt. Holitores
nostri terra, vel sabulo hortis obruunt, hoc enim artifi-
cio recondita albescunt, tenerrima euadunt, & in to-
tam hyemem asseruantur.

Fructus vt solito maiores fiant. CAP. XI.

SEquitur præcepta tradamus fructus quomodo ma-
iores fiant, & longè communem magnitudinem su-
perent: idque multifariè fiet. Vel insitione sola: (nam
primum eius priuilegiū est maiora poma producere)
vel super illas arbores inferendo, quæ fructū maiorem
ferunt, vel quamplurima interlegendo mala, si arbor ipsa
multum grauata erit, vt succus vberius reliquis impat-
tatur cultu artificijs alijs, vt videbimus. Et ab insitione
incipiemus, vt

Poma maiora nascantur.

Arbor suomet surculo insita multo maiorem fructum
dabit, quam non insita prius daret. Exemplum attuli-
mus

mus apud Plinium de Corellio, qui castaneam suomet
furculo insitam, maiorem fructum & nobiliorem pro-
ferre cogit, & nos de omnibus ferè pomis periculum
fecimus, omnia enim cultu & insitione maiora fiunt, &
præcipuè citria. Fiunt & insitione maiora poma, si su-
pra arborem inferemus, quæ grandia ferat poma, ut po-
te si volumus.

Pyra maiora facere,

Præcipuè pyra illa, quæ minima sunt, myrapia dicta,
siue moschatula: nam si supra cõtoneum inferemus;
multò maiora poma protuberabit, quod cõtonia o-
mnium arborum maximum ferat fructum, sic poma
myrapia maiora dabit, quæ ex arbore vnquam pepen-
derint, testes sunt arbores multæ nostro agro consitæ.
Sic

Mespila supra cogitatum fructum ferre

cogemus, si supra idem malum inferemus, quod nos
sæpissimè experti sumus, & ab alijs expertum vidimus;
& si insitionem reiterabimus, maiora efficiemus. Sunt
& parua si

Præcoqua maiora poma ferre

tordi fuerit, nam ferè inter persicorum generà minima
sunt, nos supra illud pruni genus inseruimus, quod à
vilitate *cogliopecoro* dicimus, quod hircinum testicu-
lum forma & magnitudine imitetur, & magna attulit
poma, in alia enim pruni generà insitum, degeneres
donat fructus: nam difficillimè in alias arbores inferi-
tur. In Neapolitanis viridarijs solùm, & Surrentinis;
quod equidem viderim, præstantissimos affert fructus:
Possumus &

Myrti fructus augere.

Punica arbor & myrtus mutuo inuicem delectantur;
quemadmodum Didymus in suis Georgicis tradidit;
Deniq; inquit. Si in myrtum punica inseratur, aut vicif-
sim myrtus in punicam, multò maiorem fert fructum.
Sed ego maiorem dicere myrtum baccas proferre su-
pra punicam, proportionem sui corporis, quam punica
supra myrtum. Poterit quisque

Mora maiora facere,

Si morus fico inferatur, idque à Palladio habemus elegantissimè descriptum.

Persuadet moris tetrum mutare colorem

Ficus, & inuasit dat sua iura comis.

Se quoq; miratur pingui grandescere succo,

Et solitum gaudet vincere poma modum,

Possimus & alio artificio maiora poma efficere, scilicet decerpendo ab arboribus multa, & pauca relinquendo: nam arboris succus his impartitus, maiora feret poma. Mater enim suo lacte filium vnicum lætius educabit, quam gemellos. Vnde si velimus

Citria crassiora producere

Florentinus ait. Vbi fructus increfcens degrauat, multa detrahi poma conueniet, & pauca relinqui, sic illa vegetiore proficiet incremento, & in maiorem proueniet crassitudinem. Pontanus:

Sin cura tibi sit grandis educere foetus,

Et patulas implere manus, Age decute ramis

Crescentem prolem è multis, ut pauca supersint,

Poma, sed & maiora, loco & magis auspice nata.

Vberiore etenim succo latabitur heres

Fraterni lactis, vacua & dominatur in aula.

Mala vt maiora fiant

monstrat Palladius. Si spissa ramos onerabunt, interlegenda sunt quoq; vitiosa, vt alimentum cæteris succus æquiparet, & generosis abundantiam ministraret, quam numerosa vilitate perdebat. Fiunt & alia cultus ratione maiora poma, scilicet pingui oblato, fossione, & irrigatione, quæ communia sunt. Et primò

Citria maiora fiant,

Palladius continua fossione exhilarari: iubet &

Cydonia maioris incrementi facere

idem docet, assiduum humorem spargendo, & Florentinus

Persica vasti incrementi

fieri, si aquosis locis plantabis, & assidue irrigaueris: Vt

Magna

Magna persicus afferat poma

Florenti si per triduum ternos sextarios caprini lactis ingeras, ex Palladio. Nos autem

Punica turgenti ingentia volemo

facere consueuimus. Accepimus pingue lætamen, cui æquales adiecimus partes tuilli stercoreis, & vini fecum, itemq; hordeacei furfuris: & loco ab aquis tuto per annum seruamus, singulis mensibus remiscendo, quibus demum acetum addimus, ac in ynguine formam reddimus. Post Octobri & Nouembri mensibus, radicum partes punicæ discooperimus, & misturā circuminuoluimus, & postremo terra cooperimus, & suo tempore maiora poma dabunt, quam vnquam dederit: & si duobus sequentibus annis idem feceris, mala ad admirationem vsque produces, vt cucurbitas ferè magnitudine exæquent.

Faba ingentes afferat siliquas,

Eodem vngue fabas perliuimus, & seruimus, & ingentes fabas in ingentibus siliquis habuimus.

Porri & radice maiores fiant.

Theophrastus porrorum, & radicum magnitudinem ex translatione fieri dixit. Si vis

Rapa turgidioris rotunditatis euadant.

Sunt quæ vi temporis, quo seruntur, diuersam speciem capiant, ceu rapa, si quis protinus ab area ferit, nam ampla efficietur, quod ideo fit, quia plenius radicitur, dilataturque amplius. Et

Cicer magnum facere

docet Florentinus. Si pridie, quam seminaturus es, cicer aqua tepida maceraueris, maius nascetur. Quorundam superuacua cura est, qui maius cicer esse volentes, vna cum corticibus ipsum similiter præmaceratum, addito nitro in aquam, serunt.

Lens magna euadat,

Ex Theophrasto habetur, qui, lens paxillo fata crasse scit, dicit. Sed

vt capæ crassescant,

Docet Sorion. Diebus viginti ante translationem terra fodito, ac siccato, vt omni humiditate priuentur, & sic plantato, ac multo maiores erunt. Si vero & ipsarum capita denudaueris, & sic posueris, adhuc magis grandes erunt. Si vis

Cinara vt pleniores fructus faciant,

Ex Varrone. Si plantentur in terram subactam, veteri stercore affuso, æstate rigabis ipsas, & quidē frequenter: sic enim tenerum & pleniorum fructum habebis. Possumus & quodam artificio fructus incrassare, quod docet Theophrastus, exemplumq; affert, quo possimus

*Punica multo solito fructu maiora poma
afferre,*

quando pomorum magnitudo arte possit comparari. Cytini vbi formati sunt, in pertusam eos transmittunt ollā, deorsum absq; noxa deflexo ramo, terra obruunt, eoq; modo in miram crescunt magnitudinē. Cuius ratio est, quia olla fructus à populante vapore defendit, & à terra non nihil suppeditatur humoris, vnde accessio magnitudinis ab alimēto fiat. Arbor enim fructui non præproperum ministrat alimentum, quare acini non alijs maiores euadunt, sed crassius fit corium: succus proprius in tantum naturali conficitur, & excoquitur, iccirco sapor malorum dilucior, & deterior, cortex extrinsecus recipit alimentum, vt pote qui minus alimentum conficiat. Sic Palladius & Martialis referunt,

vt citrium magnum fiat.

Palladius citrij malū pubescens fictili claudit: nam per incrementa formam vasis accipiet, & vasis magnitudinem exæquabit, vt ad eius magnitudinē pomum peruenire contendat. Sed fiat foramen in vase, per quod aer inspiret. Eodem argumento Theophrastus

*Cucumeres, & cucurbitas longe maiores facere
nititur, idque euenire mollitie, & incremento, si quis
paruos, paruasque absconderit, sic enim nulla pars ali-
menti à Sole derahitur, nec flatibus resiccatur, quibus
causis moles augeri non possunt, vt etiam arboribus
euenit, quæ locis soli, ventoque expositis manent, his
illi*

illi quoque respondent, qui in ferula, vel tubo fictili includuntur, plus enim alimenti præberur, quoniam nulla pars exhalatur, nec exiccatur. Paulominus hac ratione

Apium, vt fiat magnum

docebimus, ex eodem Theophrasto. Ipsum radice tenuis circumfodientes, cachrylio pene obducunt, mox insuper terram accumulunt. Ratio est, quod totum alimentum radices absument, nec ad germina quicquam transmittunt, quod si diuidatur, plus incrementi sequatur necesse est. Cachrylium calidum, densumque est, iuuat ad alimentum trahendum vi suæ utique densitatis, idem retinet, nec sursum transmittit, simulque sui caloris beneficio potest concoquere, itaque quum alimentum large accedat, percoquaturque, incrementum quoque large consequitur. Quod ab Aristotele excepit. Diciturque apium etiam maius fieri, si quum transfertur palum tantum defigas, quantum apium efficere libeat: radix enim totum locum implere facile potest. Et

Raphanum excrescere

videtur locis frigidis, eodem modo, vt Plinius inquit: nam frigore adeo gaudet, vt in Germania infantum puerorum magnitudinem superet. Quidam prodidere, si palo adacto cauerna palea insternatur sex digitorum altitudine, deinde semen, fimo & terra contegatur, ad magnitudinem scrobis crescere. Non admodum ab hoc diuerso artificio docet Florentinus

Lactucas magnas facere.

Si transplantatæ rigentur, & quum altitudinem parui palmi habuerint, circumfodies ipsas, vt appareant radices, stercore bubulo obrutas obrues, & statim rigabis, vbi increuerint, germen acutissimo ferro finde, & testam non picatam impone, quo in latitudinem, non in longitudinem augmentum capiant. Sic

vt betam magnam facias

Sotion dicit. Si betas magnas facere velis, radices ipsas fimo bubulo recenti integes, germen finde, & lapidem latum, aut testam impone,

Vt porros magnos facias,

Dum porros transfodas, testam, aut lapidem magnum supponas, & non rigabis. Eodemq; artificio Anatolius

vt bulbos maiores reddat

docet, si quemadmodum porris testæ supponantur circa eorum radices. Paulo alienum ab hoc artificio Theophrastus

Raphanum maius facere

demonstrat, & ab holitoribus sui temporis factitatum: Ablatis hyeme folijs, quum maxime vigent, si terra cooperiantur, vsq; ad æstatem durare & crescere possunt, non enim regerminant, neque folium mittunt, nisi accumulata humum submoueas. Idemq; de rapa cucurite, quod docet Palladius: vt

Rapa maiores redigantur.

Eruta rapa folijs omnibus purgas, & ad dimidij digiti crassitudinem in caule succides, tunc in sulcis diligenter subactis octonis digitis separata obrues, & inicies terram, & calcabis, ita magna nascentur.

Vt arum excrescat.

Hoc idem Theophrastus facere censet, vt incrementum capiat, quum folijs luxuriat, quæ admodum ampla sparguntur, folia deflectentes ipsa circa obruere solent, quo planta non in germia excrescat, sed totum alimentum in suum attrahat caput.

Capa turgidior fiat.

Theophrastus omnibus detrahere folia censet, vt vim suam ad ima communicent, neque effusæ seminescant. Sotion. Capas plantaturus, caudas ipsarum, & extremitates auferens, magnæ euadent. Palladius. Si capita his voluerimus esse maiora, folia omnia debemus auferre, & sic succus ad inferiora cogetur. Itidem vt

Allij capita vastiora fiant,

Allia, antequam caulem faciant, omnem viridem superficiem intorquere, & in terram prosternere conueniet. Nunc alio artificio herbas, & radices ingentes facere docebimus

cebumus antiquorum testimonio, quod mihi non satis arridet, vt diximus: scilicet

Porrū quomodo amplum fiat.

Artificium à Columella traditum: Porri incrementum quo maius fiat, raris linteolis complura grana illigantur, atque ita obruuntur. Palladius. Plura semina in vnum deligata si deposueris, grandis porrus nascetur ex eis. Sed hi omnes ex Theophrasto, qui plura semina linteolo deligata seuerit, radices, & germina faciet ampliora, quam obrem hoc modo porrum, apium, & alia quædam ferere consueuerunt: plus enim valent, quæ plura, atque ex his omnibus natura vna consistit. Præterea semina ex quodam loco accepta faciunt, vt maiores fructus nascantur.

Cucurbita vastioris incrementi fiat,

Si de media cucurbitæ parte inuerso cacumine posueris. Columella in Hortulo:

Sine globosi

Corporis, atq; vtero nimium quæ vasta tumescit:

Ventre legas medio, sobolem dabit illa capacem.

Idque nō in hoc, sed in omnibus fructibus animaduertimus: Semina enim, quæ in ventre perfectiora sunt, & perfectiores producant plantas, quæ in extremitatibus imbecilles, imperfectasque: grana in medio spicæ, & optimum frumentum dabunt, quæ in extremitatibus degenerant, & imperfectas spicas gerunt: quia cucurbita magnum dat fructum, ideo euidentius exemplum cernitur, Quintilij cucumeres magnos habere promittunt, si semen eorum in caput plantatur, vel si sub ipsis vas aquæ plenum obruatur, & in eo radices absconderis, dulciores, & maiores fieri nouimus.

Quomodo fructus exos, & enucleatus euadat.

C A P. XII.

VETVS est Philosophorum dictum, præcipue qui selecta Agriculturæ præcepta tradidere: si inserendis furculis, vel viuiradicibus medullam auriscalpio, vel osseo cultro abstuleris, fructum exossem, ac sine ligneis nucleorum putaminibus proditurum: siquidem

altrix ipsa, ac parens est ossæ substantiæ. Arcades autem huic refragantur opinioni. Omnis enim, aiunt, arbor, cui aliquatenus medulla dempta sit, viuit, sed omnino si subtrahatur, non solum non enucleatos fructus protuberare, sed vita viduari, ac exarescere penitus necesse est, ratione hac suffulti, quum pars illa humidissima, maximeq; vitalis sit, alimentum enim quod à solo ministratur, transcurrit, dum ad omnes peruenerit partes. Naturali enim spiritu omne alimentum viuientis, quasi quædam anima per trunci medullam, veluti per siphonem hauritur. Id monstrat materies medullæ expers, recuruatur, & in orbem redigitur, vsq; quo omnino resiccat, idq; prisca pertinaciter reformidarunt. Nobis vero & contra Theophrastum, & cæteros, qui de Agricultura scripsere, sentiendum est, quum & arbores sine medulla viuere possint, & sine medulla viuētes, fructus cum interioribus nucleis ferunt, vt latius in nostris libris de Agricultura. Sed ne quid videamur omisisse, eorum exempla apponemus, vt libera sit cuiq; periclitandi voluntas, fortasse nobis diligentiores, meliorem sortientur euentum. Viduantur nucleis insitione arbores medullam demendo, pinguium obiectu, vel irrigatione alijsq; artificijs. Ab insitione solito more incipimus, docebimusq; quomodo

Persici poma sine ossibus nascantur.

Palladius ab Hispano quodam hoc genus nouę insitionis se didicisse asserit, quod ex persico se assererat expertum Salicis ramum brachij crassitudine, solidum, longum cubitis duobus, aut amplius terebrari iussit in medio, & plantam persici in eodem loco, in quo consistit, spoliatam ramis omnibus, solo capite relicto, per ipsum saligni manubrij foramen induci, tunc eundem salicis ramum capite terræ vtroque demerso, in arcus similitudinem debere incuruari, foramen luto, musco, vinculis stringi, anno deinde exēpto, vbi infra medullam caput plantæ sic cohæserit, vt vnitas fiat ex duobus mista corporibus, plantam subter incidi, atque transferri, & aggerari terram, quæ arcum salicis, vna persici

cacu.

racumen possit operire. Hinc perfici poma sine ossibus nasci: sed hoc locis humidis conuenire, vel figuis, & salices aquationibus adiuuandas, vt natura ligni vigeat, quę delectatur humore, & superfluentem succi copiam germinibus ministret alienis. Eodem experimento

Citrium semine cariturum efficere

docet Auicenna, qui in cydonium inseri posse dicit, & talem dare fructum. Albertus

Mespila sine ossibus producere

promittit, si mespilum supra malum inseratur, aut forbum. Sed falsum coarguit experientia: sed profecto minus durum os ferebat. Sed ratio, cur maiores id dixerint, est. Quum viderent fructus durissimi ossis suas arbores habere, quarum medullę durissimę essent, vt cornus, oleę, prunus, myrtus, & similia, & alię, quarum medullę molles & fungosę fructum sine ossibus afferre: vt ficus, sambucus, & eiusmodi similes, pronuntiare ausi sunt os ali ex medulla, quę res etsi aliquid veritatis vmbraclę habeat, non tamen de omnibus pronuntiare debuissent, quum sæpissimè falsa reperiantur. Nunc ad alium modum transeamus, qui fit per ademptionem medullę. Vt si voles sit, vt Democritus docet,

Vua vinaceis vacua.

Sarmentum, vel flagellum obruendum ex æquo diducito, lapilloque discuneabis à summo capite, hinc inde medullam omnem osseo stylo erodendo in parte illa, vel quam abscondet terra, vel quantum fieri possit altè excauato: subinde arcto vimine, vel papyro, diligenter alligato, humido, & præpingui solo, vnā defodito scrobem, & deponito, illudque fixo ligetur calamo, ne possit intorqueri, sic compages vna, vt prius coagmentatur; & præstabilius fuerit, si quantum sarmentum erit excauatum, intus scillę bulbum demerferis, veluti enim glutino quodam adiungit humore humectat, & calore fouet. Theophrastus. Vuas vinaceis vacuas faciunt detracta medulla palmitis, qua vinaceū gignitur, Columella. Vt vua sine vinaceis nascatur, malleolum

scindito, ita ne gemmæ lædantur, medullamq; omnem eradito, tum demum in se compositum colligato, sic ne gemmas allidas, atque ita terra stercoreata deponito, & rigato: quum coles agere ceperit, sæpe & alte defodito, adula vitis vuas sine vinaceis creabit, Palladius. Est pulchra species vuæ, quæ granis interioribus caret, hinc efficitur, vt summa iucunditate, sine impedimento sorberi possit, velut vnum omniū corpus vuarum. Fit autem, Græcis authoribus, hac ratione, per artem succedente Natura. Sarmentum quod obruendū est, quantum latebit in terra, tantum findere debemus, & medulla omni sublata, ac diligēter exscalpta, membra iterum diuisæ partis adunare, & vinculo constricta deponere: vinculum tamen papyro asserunt esse faciendum, & sic in humida terra esse ponendum. Diligentius quidam sarmentum reuinctum quantum excisum est, intra scillæ bullum demergunt, cuius beneficio asserunt fata omnia comprehendere posse facilius. Plinius. In alio genere inuentu nouitio finditur malleolus, medullaque erasa in se colliguntur ipsi caules, ita vt gemmis patcatur omni modo: tum malleolus in terra fimo mista feritur, & quum spargere ceperit caules, deciditur, foditurque sæpius: talis vuæ acinos nihil intus ligni habituros Columella promittit, quum viuere semina ipsa perquam mirum sit, & medulla adempta, nasci. Sed profecto demiror istos, qui mirantur arborem viuere posse sine medulla, & credunt sine medulla palmites procreare posse fructus sine acinis: Quum in cōspectu omnium sit in villis degentium infinitas arbores sine medulla viuere, & quum impossibile ferè sit arborem sine acinis fructum ferre, quum in acinis semen sit ad propagationem. Sic etiam efficies ex eodem Democrito

Punica, & cerasa sine osse.

Si eodem modo earum virgulta medulla denudaueris. Africanus autem. Si exemeris, quemadmodum in vua, conspicuam medullæ partem, & fissum lignum obruas, & post tempus recideris supereminentem plantæ partem,

tem, quæ iam germen emisit, fructum ipsum sine granis punica producet. Idem Palladius ab eo excipiendo, describit. Atidem vt

Cerasus sine interiori nucleo fructum producat,

Demonstrat distinctius Martialis. Arborem teneram ad duos pedes recides, & eam vsque ad radicem findes, medullam parvis vtriusque ferro curabis abradere, & statim vtrasque partes in se vinculo stringes, & oblines fimo, & summam partem, & laterum diuisuras, post annum cicatrix ducta solidatur: hanc arborem surculis, qui adhuc fructum non attulerint, inseris, & vt asserit, ex his sine ossibus poma nascentur. Alij verò vt rem citius assequerentur, non arbores findebant nouellas, sed adultis arboribus, perforatis truncis per medullam paxillum indebant, vt medullæ transitus impediretur, vt itidem

Persica sine osse proueniant,

Africanus docet. Truncum arboris infernè perforato, & medulla excisa, salicis, aut corni paxillum impinges. Sunt verò scriptores, qui cultus ratione os imminuunt in fructu. Sancitum iam est in Agricultura, molle, riguum, & pingue pabulum omne ferum, & immite in urbanum permutare: urbanum est esse fructus cum molli nucleo, paruo, & dulci: syluestre verò, quia siccus, & durius alimentum ex solo ministratur, plus ossis habere, & minus carnis. Poterimus ergo culturæ blandimentis nucleos minores, & teneriores reddere. Ad vitem redeundo,

vt fiat vitis gigartis vacua.

Tempore, quo vites putantur, sarmentum fructiferum putatæ vitis in ipsa vite, quam possint, de alto sublata medulla excauant, non diuisum, & calamo affixo alligant, ne possint inuerti: tunc ἐπὶ κρηναίων quod Græci sic appellant, in excauata parte suffundunt, ex aqua prius ad sapæ pinguedinem resolutū, & hoc transactis octonidiebus, semper renouant, donec vitis nouella germina producat. Columella verò, Alij vites ipsas iam fru-

Atiferas incidunt, & sarmenti fructiferi medullam auris
scalpio erodunt quantum fieri possibile est, eam ex alto
eximentes, sarmento non fisso, velut exindicatum est,
sed integro dimisso, & laseris cyrenaici succum aqua
dissolutum, aut ad sapæ spissitudinem coctum, infun-
dunt, & erecta sarmenta ad ridicas alligant, ne videlicet
succus effluere possit, singulis autē octonis diebus suc-
cum eundem sarmento infundunt, donec germen e-
mittat. Perbellè etiam

Myrtum sine interiori nucleo reddere

si volumus, à Theophrasto habemus. Si feruenti aqua
rigatur, meliorescit, & sine nucleo redditur, vt quidam
affirmant, deprehensum hoc est fortuito. Quum myr-
tus iuxta balneum staret neglecta: ab hac enim vacua
nucleo reddita semina petentes, ferebant, atque ita ge-
nus eiusmodi Athenis esse incepit. Didymus. Crebro a-
quæ tepentis imbre rigata myrtus, baccas sine internis
nucleis creabit. Theophrastus etiã spurcitas pellium,
vrinamq; myrto adhibendam, & congerendam, quum
germina prosiluerint; fructus enim ita redditur quasi
sine interiori nucleo. Et punica siue interioribus acinis
nascitur, appposito circa radices fuillo stercore, talesq;
fructus creabunt.

*Quomodo sine extimis corijs, vel putaminibus fructus
produci possint. CAP. XIII.*

ISDÈM ferè remedijs, & artificijs, quibus in reddend-
is sine interiori nucleo fructibus vsi sumus, vt emur
vt nuces, & eiusmodi fructus, qui cute, & putaminibus
integuntur, nudi, & omni tegmine orbati videantur. Et
primo à medullæ ablatione. Vt

Nux sine putamine reddatur.

Quod docet Damageron. Si arborè penitus perforabis,
& paxillum vlmeum pari magnitudine infiges: prohi-
bet enim paxillus medullæ ascensum, per quam putant
corticem creari. Palladius terebratæ radici palum de
buxo imprimat, vel cuprinum clauum, vel ferreum. Sed
sultus mangonio docet Theophrastus, vt

Amy-

Amygdala, & castanea molliori tegmine integatur,
 Si fructum præmollire, immutareq; volumus, stercore
 suillo utemur, tale enim sterco è numero validiorum
 est. Crebra item fossio facit, ut alimēto meliori, vberio-
 riq; tum ipsæ arbores vegetentur, tum fructus melio-
 res afferant: nam & nuclei minores, & eorum, quæ li-
 gno, crustave teguntur, ut amygdalæ, & nuces euboicæ
 tegmina ista teneriora, intestina verò ampliora utique
 fient. Quippe omnino alimenti copia humefacit, pul-
 pasque auget fructus. Palladius verò calida aqua radi-
 cibus amygdali per dies aliquot ante florem ablaquea-
 tis ingesta teneras nuces creari promittit. Si vis
ut nux tarentina fiat.

Damageron idem demonstrat. Tenuem corticem, &
 fructum facilem acquirat nux, similiter & amygdala: si
 cinerè assidue trunco, & radicibus affuderis. Immo in
 reliquis fructuum generibus, quæ testam forinsecus
 habent, si iuxta eundem modum fuerint culta. Palla-
 dius si nucem tarentinam facere volueris, lixiuo per
 annum continuū ter rigabis in mense, & habebis, dicit.
 Alij arbores castigando, earum radicum summa præci-
 dunt. Vel si dura nux & nodosa, cortex circumcidendus
 erit, ut vitiū mali deducat humoris, ex Damageronte:
 Cuius ratio est, quod sicut medullam tollendo, nucleos
 interiores emendabamus, sic corticem incidendo, &
 lancinando, corticem, vel putamina mollia reddimus,
 respondet medulla ossi, ut cortex putamini. Idque alio
 exemplo obseruauimus: nam persico supra amaram a-
 mygdalam insito, erat cortex amarus, ut non nisi eo e-
 mundato vesci possent. Hoc secreto in alijs utitur. Hanc
 in nostro viridario consitam habemus corio tam fragi-
 li, & membranaceo, ut vix attrectata, spoliū decidat,
 & nuda remaneat. Florentinus

Amygdalam sine putamine reddere

sic tentat. Confracta nucis testa, internum nucleum il-
 læsum conseruato, & ipsi lanam, aut recentia vitis, aut
 platani folia circumdato, ne nudus expositus fructus à
 formicis erodatur. Alio artificio docet Columella

Auellanam nucem tarentinam facere,

Inquiens: In qua scrobe destinaueris nuces ferere, in ea terram minutam pro modo semipedis ponito, ibique semen ferulæ depangito, quum ferula fuerit enata, eam findito, & in medulla eius sine putamine nucem græcam, aut auellanam abscondito, & ita adobruito, hoc ante Calendas Martias facito, vel inter Nonas, & Idus Martias. Alio quoque artificio efficitur, vt

Cucurbita fructus sine intestinis seminibus ferat.

Ex Quintiliorum doctrina. Cucurbita semen non alet, si primum sarmentum, vel virgultum cucurbitæ vbi increuerit, vitium more in terram defodias, vt solum eius caput exertum promineat, rursusq; quum adoleuerit, exaggeretur, sed danda est opera, vt quæ adnascuntur propagines, rescentur, tertio tantum relicto, ita enati fructus, siue cucurbitæ, siue cucumeres, sine intestinis seminibus erunt. Sine semine etiam nascentur, si per triduum antea spargenda semina, oleo sesamino macerentur: ita quidem prolem seminibus orbam parient.

Vt fructus diuersos colores adsciscant.

CAP. XIV.

TRACTABIMVS quomodo fructibus colores conciliemus. Ad hunc vnum effectum producendum multæ sunt viæ, vt insitiones nunquam satis memoratæ, & laudatæ, rigationes, & alia artificia. Ab insitionibus auspicemur: videlicet si velimus fructum aliquo colore insignitum producere, illum super arborem inseremus quæsitæ succi vberem, vt si velimus

Mala fiant rubra.

Inferantur mala in platanum, & rubra producet mala, ex Diophane, Didymo, & Palladio. Eodem modo

Rhodacena rubicunda producere

poterimus, si in eandem arborem rhodacena inseremus, ex Africano: nam ex ea rubicunda Rhodacena nascentur. Ab eo Palladius rhodacena rubescere scribit, si platano inserta figantur. Si quæris

Citris

*alios
fructus*

Citria nasci punicea,

docet Auicenna: si eam ipsam in punicam inferemus: talia poma dare, nam posse citriū in punicam inferi iam diximus. Quomodo autem

Citria sanguinea nascentur,

Florentinus docet. Citria in morum inferere, & citria fiunt rubra. Quod & a Diophane comprobatur. Sic

Pyra rubea nasci

qui velit, in eandem morum inferat: nam Tarentino & Diophane testibus, rubicunda nascentur pyra. Et

alba ficus rubra euadet,

si ipsam in eandem inserueris, ex Diophane. Eadem insitione nascentur.

Mala rubore sanguineo infecta,

Qui color sanguineus ex mori insitu tractus, vt docet Auicenna. Sed Beritius, & Diophanes scripserunt, morum, à quo omnia mala rubra fiunt, si vis

Morum albos fructus efficere,

In albam populum inferas, nam albus eueniet fructus. Sed Palladius non albæ populo inserit, vt

Morus candidos fructus ferat,

Sed ficis, & ex eo insitu eiusmodi candidum colorem sortiri, vt docet in versibus:

Persuadet moris tetrum mutare colorem

Ficus, & inuasit dat sua iura comis.

Nos ex his vidimus,

Vitem albam rubrum vinum efficere.

Si albam in nigram inserueris: nam ex subiecta arbore colorem aliquantulum euariabit, vt in apianis vuis vidi, & *graci* nobis dictis, nam vites super vites *ellanicas* dictas insitæ, vinum nigriusculum protulerunt, & iterata insitione nigrius euadet. In Vesuuio monte amineæ vites super dictas insitæ, vinum reliquis coloratius producent.

Poma rubra nascentur

si vis, sed cultus mangonio, scilicet ex obiectu pinguium, & calidorum. Duo enim sunt colorum elemen-

ta, album, & nigrum, siue rubrum, cultus efficit pinguiora obijciendo, vt omnis flos, siue fructus si ruber erit, flagrantior fiat, & obscuriore vireat purpura, negligentia verò quæ nigra, rubra, vel colorata sunt, remissius nitent, & exalbescant, languidius enim colores nitentes, candidiores fiunt. Beritius, igitur yrinx rigatu facit, vt poma rubescant. Sed Didymus

vt punica rubicundiora fiant,

Aqua cum lixiuo balnearum permixta, arborem irrigat. Sed alio artificio efficies

Mala rubro colore inficiamur,

Quia, quæ Soli obuersa sunt mala, rubrum ab eo colorem concipiunt: Vt maior fiat Solis reflexio in malis, hoc vtitur Beritius artificio, palos in terram depangit, & incuruatos ramos, qui fructum habent, citra conuassationem palis religat, & scrobes in propinquo ipsorum, aut alia vasa aqua implet coniectatione facta vt in Meridie Solis splendor in aquam illabens, & calidum vaporem remittens, & per refractionem in fructum incidens, coloris bonitatem, & rubedinem operetur. Alio artificio, vel potius vi occulta,

Mala rubra reddere

conatur Beritius, rosas seminando sub ipsius planta; hoc modo rubicundum colorem conciliantes, Democritus non mala, sed

Rhodacena rubra facere

promittit, iisdem rosas sub eius planta confitis. Eueniet quoque vt semina coloribus imbibendo, vel in macerationibus colorata, & confita, fructus eiusmodi coloribus insignitos reddant. Exemplum,

Persica colorata reddere,

potest cinnabaris: Si obrutum persici os post dies septem detraxeris, in his enim diebus sua sponte aperit, & cinnabarim intra officulum infuderis, & hoc ipsum rursus obrutum cura & diligentia dignatus fueris, inde rubra persica habebis. Fortassis etiam si alium colorem infundere libuerit, eundem quoque similiter semini affrica-

fricabis, ex Democrito. Apud nos præualet rumor, & si magis veritati consonum,

Vt persica sanguinea efficiantur,

Si in viuam iam plantatam, & perforatam pastinacam, quam à sanguineo colore *carotam* vocant, perfici amygdalam incluseris, & inde enatus coliculus, diligentia foueatur, educeturque vt adolescat, qui cruentos dabit fructus. Eodem modo si vis

Candida in Punico grana nasci,

Palladius, Martialis autoritate docet. Si argillæ & cretæ quartam partem gypsi misceas, & toto triennio hoc genus terræ radicibus eius adiungas. Si quis optat

Melones sanguinei coloris,

Si melonum semina, priusquam plantentur, in aliquo sanguineo succo maceraueris, triduo vel quadriduo, facile eueniet. Vel si seminis corium paululum aperueris vt succum recipiat rosarum rubearum, garyophyllorum, mororum rubi, vel aliorum; ne sit noxius seminibus; atq; ita conijcimus, qui apud nos reperiuntur melones sanguinei, esse effectos. Ex his pendet modus, quo

inscripta persica nascantur.

Affirmantibus Græcis persicus scripta nascetur, si ossa eius obruas, & post dies septem, vbi patefieri cœperint, apertis his nucleos tollas, & his cinnabari quod libebit, inscribas, mox ligatos simul cum suis ossibus, obruas diligentius adhærentes. Sed quia à Sole contacta olera colorata, vt diximus, fiunt, nunc ab eo recondendo alba redduntur.

Lactuca quomodo candida fiat,

Florentinus docet. Si verò & bona specie habere velis lactucas, duobus diebus antequam eas ablaturus es, comas ipsarum, hoc est, supremam partem ligato, sic enim albæ & speciosæ erunt. Inhalat enim ipsas arena insula. Et apud nos

Cardui albi fiunt.

Eodem modo, quem diximus: Et si vis

Betas albiiores reddere.

Radices ipsas fimo bubulo recenti intege: & quemadmodum de porro diximus, germen finde, & lapidem latum, aut testam impone, ex Sotione. Sed

Intuba alba reddere

Columella monet, quum folia fuderunt, summam tenui ligamento vincies, & fictili vasculo herente super conduntur, & candorem recipiunt. Alij leuiori sumptu contenti terra obruunt, Holitores nostri sabulo obruentes, mirum in modum candida efficiunt. Si quis uoluerit

Asparagos albos facere,

Quum primum è terra pullulant, in pertusam harundinem imponas, & quum uelis detegas.

Quomodo florum colores itidem mutantur.

CAP. XV.

IN promiscuo florum coitu, & metamorphosi, adeo uersicolores iucundis oblectantur coloribus, ut nil delectabilius oculis occurset nostris, nunc qui saturata rutilant, purpura, in cœruleum commeent, nunc qui lactea, in lateum languescant, viridem, phœniceum, ac diuersorum colorum commistum delectent, in quorum contemplatione mentis acies amœno demulcetur fructu, rerumq; obruta magnitudine miratur, ut percipiendæ excellentiæ multo inferior conspiciatur. Ob id regulas apponemus, quomodo in floribus etiam colores mutemus. Quod in fructibus fecimus, idem in floribus faciendum censemus. Et primo institutione faciemus, ut

Garyophylli flores purpurei, & albi in cœruleum commeent.

Intubum, vel cyanum, vel buglossum, sed melius intubum erraticum, antiquum, crassum pollicarem excedentem magnitudinem, radice tenus secamus, ac per medium findimus, ut in encentrisimo, & sobolem floris radice uulsam infigimus, vimine constringimus, ac terram putri fimo circumaggeramus, sic florem parit, qui cyaneo

cyaneo blanditur colore, quo nil gratius oculis visitur. Sic spondent amici, nobis tamen multoties periclitantibus non comprehendit ex voto. Prouenit vero halurgus colore, soboles alborum in pastinacam rubram excavatam indita, & terris obruta vindemijs. Poteris flores albos puniceos reddere: si eodem argumento in anchusæ radicem infiges, sic purpureum in puniceum deficientem reddes. Si vis

Iasmes & rosa flavescant,

Quia genistæ flos inter ceteros maxime flauus enitet, nos cum rosa, & iasme æmulari quærimus, per insitionem efficiemus: & si non tam iugabilis societas per insolationem, hoc modo per terebrationem agemus. Rosam, vel iasminum iuxta genistam serimus, eas cum genitili terra transferimus, adeo libentius in sinu parentis, quam noueræ adolefcunt, ac terebramus plantam, quumq; plagam purgauerimus, rosam vndiq; abrafam inferimus, luto circūlinimus, & ligamus, mox vbi crescentis trunci vi fuerit coercita, à radice separabimus, & supra insitionem truncum rescindimus, sic rosa non illepidata venustate deflauescet, & iasme. Hæ plantæ apud nos, adeo hoc eleganti, ementitoq; colore relucēt, vt oculorum aciem præstringant. Hunc colorem radicibus infundendo alio artificio flores colorabimus. Si placet

Lilia vt rubescant,

docebimus, & prius docuit Florentinus. Si bulbi diligenter aperiantur, ibique affatum cinnabaris infundatur, vel aliud, maximeque eo satientur intinctu, sedulus tamen esto ne bulbos laucies, & pingui, & stercoreato solo operire, sic purpureos flores dabunt lilia. Simili fere modo Anatolius docet

Lilia purpurea facere.

dum florent, cauliculos ipsorum acceptos decem, aut duodecim simul colligato, & super fumum suspendito, remittunt enim ex caulibus radículas paruas, similitudine bulborum, vbi igitur plantandi tempus aduenit, cauliculos ipsos in fecem vini nigri immisos macerato, donec purpurea, & probe tincta apparuerint tibi,

hæc distrahe, dein hoc modo plantato singulis fece sufficienter affusa, atque lilia sic inde producta, purpurea florebut. Cassianus taliter etiam nititur

Hederam albam producere.

Albos corymbos producet hedera, si terra alba macerata, & hederæ radicibus infusa per dies octonos. Cultu eadem efficiemus, quæ in fructibus diximus: nam pingui lætamine obiecto, flores semper magis colorantur, vt nigrescant, vt sæpe garyophyllos nigros fecerimus, contra vero

Rosa, garyophylli, & leucoia exalbescunt,

Si neglectu vtaris, neq; irrigando, neque transplantando, fodiendo, aut lætamen iniiciendo: hoc enim modo in siluis oblita, authore Theophrasto, non solum eiusmodi flores, sed omnes fere exalbescunt, sed admodum quoque ab his diuerso artificio, rosas, dum aperiri incipiunt, & garyophyllos si sulphure suffumigabis, è vestigio albas habebis, ex Didymo. Rosa alba, si super cicentorem conteres, rubra eueniet.

Fructus & flores quomodo odoratiores fieri possint.

C A P. XVI.

SI coloris lenocinio fructus, & flores placuerunt, nunc odoris fragrantia non erunt spernendi, quod varijs modis exequemur, infusione, irrigatione, alijsque artificijs. Ac exempli causa doceamus

Limonos odoratos reddere.

Si limonum genus illud minimum, vulgo *limoncello picciolo* vocatum in citrium inferemus, à subiecto trunco maximum suscipiet odorem, & quanto pluries infusionem supra eundem reiteraueris, eo suauius odorem vibrabit, nobis continua experientia probatum in Neapolitanis hortis. Sic &

Pyra suauius redolentia facere,

Data nobis erit facultas, si supra cotoneum inferemus, nam iucundissimum odorem gratius spirabunt. Sed Diophanes

Mala odoratiores fieri

spondet,

spondet, si inferantur in cotoneam, fierique pulcherrima mala, quæ Athenis melimela appellantur. Ex iterata suspicor insitione mali supra cotoneum malum illud prouenisse, quod ab insigni cotoneorum odore *malum apium* dicimus, atq; hoc modo Claudium Appium reperisse. Eodemque exemplo apud nos sunt magna & rubra, & ferruginei coloris, quæ sunt eiusdem odoris, nec alio potuit artificio consequi. Sic reddidimus

Centifoliam rosam odoratam, reddere.

si tu quæris, rosæ insere, quam à miro moschati odoris effluuio moschatulâ dicunt, sed sepe insitiones reiterando, sic non minus forma, foliorum numero, quam odore oblectatur. Inoculatione optimè apprehendit, & citissime proficit. Paulo longe ab hoc artificio possumus

Vites vnguentarias facere,

Sicut docet Paxamus. Si velis regionem bono odore implere, sarmenta dum plantantur, fissa vnguento expleto, velut iam antea est dictum. Præstat tamen vnguento sarmenta rigare, atque ita inferere, aut plantare. Nos leuiori artificio surculo inferendo, moscho delinimus, vel aliquantisper in aqua rosacea maceramus, vbi aliquid moschi fuerit dissolutum. Sic etiam

Limonæ cinnamomi odore fragrantés reddere.

potuimus cinnamomi oleo, vel essentia delibutis surculis inferendis, atq; diligentia maxima adiutis: quod genus apud nos vsitatum, vocatq; vulgus *limoncello incannellato*. Est & aliud artificium, quo semina fructuum odoratis aquis macerando seramus, & sic fructus odoratos habeamus, & aromaticos. Vt si velimus

Cinaras odoratas reddere.

vt Cassianus ex Varrone tradit. Semen ipsarum in rosarum, aut liliorum, aut lauri, aut aliquo alio succo pertriduum maceratum sic terræ mandaueris. Laureas porro facies cinaras, & accepto lauri fructu, eoque perforato, semen cinaræ in cauernam immiseris, atque sic plantaueris, Palladius ab eo. Item si semina eorum

madefeceris per triduum laurino oleo, vel nardino, vel opobalsamo, vel succo rosæ, vel masticino, & postea siccata depresseris, eiusmodi saporis oriëtur, cuius unguentum semina combiberint. Facit Florentinus hoc modo

Melopepones rosarum fragrantiam spirare.

Semina eorū cum rosis aridis deponēdo, & mista plantando. Nos moschi odorē redolentes reddidimus, aperta parte illa, qua pullulat semen, in rosacea stillatitia aqua, in qua moschum dissolutum fuerat, macerauimus per biduum, & sic seruimus. Sic etiam fecimus

vt lactuca odorata nascatur.

Lactuce semen, in citrij semen impositum, & sic satum, Eodem modo

Garyophyllorum odoratos nasci flores

disces, si eorum semina in garyophyllorum puluerem, vel oleum, vel stillatitiam aquam imponantur, ac plantentur, sic flores garyophyllorum odorem recipiētat: que hoc artis mangonio vulgatos flores in lucem productos existimo, nā re vera & siluestres, & minimi vulgo passim nascuntur inodori, & holitores, vel semine in garyophyllorum aquis, vel oleo madefacto, vel radicibus garyophyllis transfactis, & plantatis, eiusmodi odorem recepisse. Addimus his modum

Allia ne fœdent.

Si allia serantur, & extrahantur, Luna sub terra existente, odoris fœditate carebunt, ex Sotione: Et

Rosas odoratiores reddere

poteris, si iuxta eas allia serueris: ex Theophrasto.

Quomodo fructibus suauitatem, & dulcedinem conciliemus. CAP. XVII.

NONNULLÆ sunt arbores, quæ caudicis fissionem mutilationeq; aliqua, subito aeris, aduenæque caloris intrusu pereunt: corruptione enim ad ima descendente contrahescunt, & exarescunt illico: sunt præterea multæ, quæ non solum plagam, sed caudicis fissionem, terebrationemque sustinent, & ex pauciferis, multiferæ redduntur, vt punica, amygdala, malus, quibus maxime

zime vtimur: vulneratæ enim meliorem, suaviorem-
que deferunt fructum, alimentum enim quantum suf-
ficit, capiunt, indeq; noxium desudant humorē (vt in
animalibus sæpenumero perspicere licet) & reliquum
facilius concoquunt, dulciores reddunt, & speciosiores
proferunt succos: quum enim tenui viuant compage,
discissas, & disiectas partes facile comprimunt, & coag-
mentant. Nos primo inferendo, mox terebrando, vel
scindendo, alijq; modis dulciores fructus reddemus:
Infitione

Cerasa laurea facere

possumus: diximus enim plantarum vitia emendare,
& dotes aliquas addere. infitio, nam si fructus nimia
dulcedine respuitur, inferendo supra arborem amariu-
sculam, ex ea miscella fiet fructus sapidiusculus. Plinius
cerasum supra laurum inferi, & inde nasci cerasa laurea
dixit, Palladius;

Inferitur lauro cerasus, partuq; coacta.

Tingit adoptiuus virginis ora pudor.

Nostris temporibus Neapoli prodire, quæ laurea vo-
cantur, non ingrata amaritudinis, nobilissimum ge-
nus, & cætera longè superans, magnitudine perspicua,
colore sanguineo succosa, inest in maxima dulcedine
amariusculus quidam sapor, vnde fit ne nimia acerbi-
tate respuantur, nec maxima dulcedine fastidium pa-
riant. Fiunt &

Mala dulcia ex cotonei infitio.

Si malum in cotoneam inferueris, saporem melleum
contrahent, apud Athenienses melimela dicta, quasi
mellis saporis, ex Diophane. Nunc Agriculture ope tra-
demus, quomodo fructus dulciores fiant, truncum sci-
licet perforando, circumscarificando, alijsque castiga-
tionibus, vt agricolæ vocare solent, sic noxium humo-
rem & superfluum desudando, dulcescunt. Exemplum
erit, si

Amygdala vt dulcem fructum faciant

velis, Aristoteles docet: clauum confixum amygdalæ,
vt gummi per multum tēpus distillet, urbanam reddi.

& per hoc artificium siluestres arbores fiunt domesticæ. Theophrastus, si quis stipite circumfosso, & ab ima parte perforato mēsurā dōdrantali, vndiq; lachrymam effluentem defluere sinat, dulcescet: amygdala enim perforata, castigatur. Si paxillo deciso humorem influentem abstergas, idq; biennio vel triennio facias, dulcem ex amara efficies. Amaror enim ex nimia alimenti copia prouenit, humorumq; vbertate, quod perforatu castigatur; nam illo liberata humore, in melioris & suauioris fructus fertilitatem transit, reliquus humor facilius concoqui potest. Africanus ex amaris dulces fieri affirmat, si circumfosso stipite, quatuor digitis à radice cauernula imprimatur, per quam noxium desudet humorem. Plinius. Amygdalæ ex amaris dulces fiunt. Si circumfosso stipite, & ab ima parte perforato, defluens pituita abstergetur. Sed sunt, qui in cauernam illam, ne ociosa interim maneat, mel iniiciunt, putant enim per medullam, quasi per siphonem vsque ad fructus adduci. Exemplum erit si volumus

Citria dulcia facere.

Pomum id non mandi solitum Theophrasti ætate, nec Athenæi auorum memoria, vt idem refert, nec Plinij tempore: vnde Palladius medullas eius acres in dulces mutare docuit. Cuius verba hæc: Feruntur acres medullas mutare dulcibus, si per triduum aqua mulsa semina ponenda macerentur, vel ouillo lacte, quod præstat. Aliqui mense Februarij truncum obliquo foramine ab imo terebrant, ita vt altera parte non exeat, & ex hoc humorem fluere permittūt, donec poma fermentur, tunc foramen luto replent, sic quod est medium fieri dulce confirmant. Id Pontanus in suis Hesperidum hortis:

*Quo non ars penetrat? Palmes cædatur & ipse
Crassior, in palmumq; cauetur, & vndiq; labris
In gyrum ductis, nec pollice crassius. Illic
Inser mella liquata & grandi contege saxo,
Quod Solem auertat. Postquam arida fuerit arbor
Inclusum humorem, & sitiens noua pocula gliscit,
Mella cauo immersans flamentibus imbueris*

Rur. 154.

*Rursus, & euacuam Thymbræo nectare cellam
 Dissende, ac latices humano è corpore fusos
 Mollibus irrorata radicibus. Interea ne
 Neglige frondosas toto de stipite gemmas
 Vellere, mopsopites ne qua liquor implet, & ipsa
 Labra trahunt dulcem mulsi de fonte liquorem.*

Vt amygdala dulces ex amaris fiant.

Palladius medium truncum terebrat, & ligni cuneum
 melle oblitum imprimit.

Cucumeres vt dulces fiant.

Si semina maceraueris dulcibus, dum ea combibunt,
 dulces afferent fructus. Theophrastus dulces cucume-
 res efficere docet, si semen, priusquam seratur, lacte vel
 melicrato maceretur. Columella: Cucumis tener, & iu-
 cundissimus fiet, si antequam seras, semē eius lacte ma-
 ceres. Nonnulli etiam quo dulcior existat, aqua mulsa
 idem faciunt. Ab his Plinius, & Palladius.

Vt dulces proueniant cinara.

Si cardui semina lacte & melle maduerint, & desiccata
 ponantur, humorem dulcedinem contrahent. Cassia-
 nus ex Varrone. Sic

Fœniculum dulce proueniet.

Si eius semina mulso & lacte macerata serantur, dulcior-
 res suo tempore fructus proferent. Vel si semen aridis
 ficibus indatur, & seratur. Itidem

Melones dulciores fieri

docet Palladius: semina eius mulso, & lacte per triduum
 maceranda sunt, & tunc iam siccata ponenda, hinc sua-
 ues efficiuntur.

Lactuca dulcescunt,

Si quis vesperi mulso vino rigabit, eoque dum satis ebi-
 bant, fatientur potu per triduum, dulces habebit, quod
 ex Athenæo Aristoxenus Cyrenæus edocuit. Vt

Radicula dulcis reddatur.

Semina die, ac nocte melle macerabis, aut passo, ex
 Palladio, & Florentino. Raphani dulces erunt, quo-
 rum semen vino mulso, aut vuarum passarum succo

fuerit maceratum. Possumus & cultus mangonio aliter facere, vt fructus dulcescant, si acidi, vel amari fuerint, calidas aquas, stercora, amurcas, & similia radicibus obijciendo. Vt si velimus

Amygdalam amaram dulcem efficere,

Nos acria obijcimus radicibus, vt eorū caliditate melius concoquant, & fructum dulciorem proferant. Theophrastus. Si stercorebus nonnullis & validioribus veterur, seu suillo, amygdalæ ex amaris in dulces trāseunt, sed amygdala triennio post mutatur, cultum enim per tantum tēporis adhiberi par est Africanus. Si circa radices apertas vrina, vel suillum stercus diffunditur, dulciorefficitur. Quintilij ex Aristo ele. Martio mense amygdalarum radicibus suillum stercus imponūt: nam ex amaris faciunt dulces. Et Palladius circa radices suillum stercus affundit. Eodem modo possunt

Punica acria dulcem fructum ferre,

Ex acidis, amarisve in dulces transeunt. Docet Aristoteles libro de plantis. Mala granata stercore porcino radicibus iniecto, ac frigida aqua dulci rigata meliorescunt, & dulcia fiunt. Theophrastus. Punicarum radicibus ingeratur vrina, vel pelliū feces, non tamen multum: earum enim radices remorderi desiderant, idque diutius tertio quoque anno, vt in amygdalis diximus, nam radices punicæ plus temporis persistunt. Causa est peculiaris mollities, quæ radicibus exhibetur. Stercus enim suillum, vel quod vim proximam illi obtinet, radicibus punicarum superiniectum dulcorat succum, quin etiam copia, & frigiditate aquæ mutationem afferri aliquam dicitur. Paxamus radices arboris circumfodi iubet, & stercus suillum injeci, ac super iniecta terra hominis vrinā irrigari. Columella. Si punica acidum, aut minus dulcem fructum ferat, hoc modo emendari iubet. Stercore suillo, & humano, & lotio humano veteri radices rigato, ea res in primitiuis annis fructum vinosum, postea vero & dulcem, & apyrenum facit. Plinius ab eis eadem refert.

Malus dulcescit.

Ex

Ex Anatolio. Gaudet enim valdè malus vrina, & hac af-
fiduè est irriganda. Quidam sterco caprinum appofue-
runt, & vini veteris fecem radicibus affundunt, dulcio-
rem fructum efficientes. Theophrastus, si malus verna
feruenti aqua rigetur, meliorefert, ait. Eadem herbis ad-
hibita dulciores redduntur, exemplo erit

vt intuba dulcescant.

Multa sunt, quæ salis aquis rigata suum amarorem de-
ponunt, & dulcedinem adsciscunt. Theophrastus vt in-
tuba amarorem exuant, salis aquis rigari iubet, vel sal-
sis locis conseri debere. Idem

vt brassica suavior reddatur,

euenit. Ex ideo Ægyptij, nitro aqua permisto brassicam
aspergunt, vt dulcior euadat, qua de causa salis locis
sata optima est: acorem enim, & brassicæ insitam falsu-
ginem eluit. Idemque vt

Beta dulcior euadat,

falsis aquis irrigat, & sic meliorem euadere putat, & ab
eo eadem Plinius refert. Tandem

Eruca suavior efficitur,

si falsis aquis rigatur, & esculentiora promit folia. Alio
vtuntur cultus artificio, vt olera suauiora esu prodeant,
caules recidendo. Vt igitur

Ocimum suauius nascatur,

caulem recidunt, nam dulciores, suauiores quæ à reger-
minatione caules sunt, caulamq; euidentissimam affert
Theophrastus. Eadem ratione

Lactucam suauius regerminare,

Theophrastus etiam post primorum caulium decer-
ptionem, suauiores haberi, qui primo pullulatu pro-
deunt, priores illos lactuosos, & insuaues esse, vt pote
minus concoctos, secundi verò suauiores sentiri, quan-
diu teneri. Eadem ratione

Porrum dulcius euadere

trahit idem, si ronsam reronsumq; germinauerit: cuius
causam libro de causis reddidit, debilis enim prima
germinatio existit. Idem de alijs oleribus faciendum

censeo, nam recisio omnibus ferè suauitatem secundis caulibus affert. Nunc & varijs artificijs cultus suauiora olera reddemus. Creditit Sotion

Allia dulcescere,

suauioremq; saporem contrahere, quorum fractæ spicæ serantur, vel quæ in pangendo olearum fraces admitterint. Altero satis diuerso artificio

Capæ vt suauitatem recipiant,

Conficiemus, si considerauimus, quod quædam sunt mutuae naturarum discordiæ, & amicitiae, quæ se mutuo adiuuant, & se inuicem perdunt. Nuces si cum cæpis mistæ seruentur, diutius asseruantur, quibus hanc vicissitudinem reddunt, vt eius acredinem tollant, ex Palladio.

Vt crescentes fructus figuræ omnes, vel impressiones capiant. CAP. XVIII.

MVLTA fortuitus commonstrat casus (vti citra sæpe videmus ramorum, foraminū, cælatarumq; rerum occurso varijs scaterè imaginibus, impressionibus, & sigillis,) quæ ab ingenio pollentibus non paruo angentur labore, factoque; frèquenter periculo, accommodantur vsui. Vnde carmen:

*Ipsa nouas artes, varia experientia rerum,
Et labor ostendit miseris vsusq; magister.*

Et cum plerosq; causa lateat, plurimum miraculi considerantibus ingerunt, vt præter Naturæ normam euenisse censeantur: nam si testacea vasa crescentibus pomis accommodaueris, validè adolecentes typos replent, & formam induent, quam voles, & si qui fuerint piositi colores, locisque debitis coaceruati, fructus vti naturales inficiunt. Vnde sæpe visitur hominis caput in chrysolitis, candidis dentibus, purpurascentibus genis, nigrescentibus oculis, vt omni virore omisso, humanum imitentur caput. Sed conficiendi hinc patet Africani

Modus, quo humani caputis formam curium induat & imaginem,

Vel equi, vel aliorum animalium, magnitudine perfecti fructus,

fructus, argilla, gypso molli, ac sicciscente formabis, & styli acie findito, vt archetypum eijcias, vt iterum possint apud coniungi. Si lignea erit persona sit intus excavata, si ex argilla, vbi torrueris, & fructus validi sunt incrementi, fictilibus typis (aperto loco, quo petiolus intrōmittantur) claudantur, ac fortiligentur vimine, ne pomi auctu aperiantur, idq; ab ipsis eorum incunabulis, & in eam adolescere vbi impetraveris, & ad debitam fructus fuerit restitutus magnitudinem, figuras & effigies dabit, quas effingere placuit. Idem supra ex Florentino docuimus. Pontanus eodem artificio:

Sin forte in varias iuuet & deducere formas

Nascentem citrium, mutato & corpore mala:

Tu faciem è ligno, argilla aut de cespite ductam

Subijce, & infantem tenerum nutricis amato

Conde sinu, paulatim artus formabit, & inde

Ducet in umbratos signato in corpore vultus.

Punica, pyra, malave omnia vt formam omnem accipiant,

faciemus, & omnes figuras circundatas accipient, si eadem cura & diligentia, quas supra diximus, digneris: ex eodem auctore. In summa hoc dicatur, fructus omnes pomorum in animalium formas exprimendas coget, quisquis in formas excultas impositos, & inclusos auget, augescere permittet. Sic &

Cotonea vt animalium formam accipient,

Ex Democrito, si in formas typorum indita auget, auget in ipsis permiseris. Sed leuiori quippe artificio

Cucumeres in quamcunque velis formam

transfigurare

poteris, si testacea vasa feceris, eisque paruis adhuc circumposita obligaueris, formas enim, & characteres implebunt. Quare & harundine in longum septa, excavataque, & circumposita, si in eam cucumerem, aut cucurbitam, dum adhuc parua est, immiseris, auget, auget per omnem longitudinem harundinem explebit. Plinius, crescunt cucumeres qua coguntur forma, plerumque & draconis in torri figura. Cucurbita omni modo fa-

stigiatur, vaginis maximè vitilibus, cōiecta in eas, postquam defloruerit. Quod si cucurbitā inter duos discos compressam apposueris, in orbem planum excrescet, & maxime figuras præstat omnes, quibus cogitur. Lageneriæ fient cucurbitæ, siue turbinata pyri forma, si arctè funiculum illigabis in ea parte, quam angustam desiderabis, adultas sicces, & inanies, & cum peregre proficisceris, viceorū vice vti poteris, quo te in via à siti vindicare possis. Inde quoque dicimus, quī nam fiat

Amygdala, vt inscripta nascatur.

Amygdalam biduo, vel triduo macerato, inde leuiter testam cōfringito, ne lædatur nucleus, & in eo quicquid libuerit, aliquantulum profundè scribito, inde claudatur papyro, vel lineo deuoluatur panno, ac luto circumlito, stercore sœcundato, & adulta inscriptos dabit fructus, ex Africano. Eodemque modo

Persica inscripta nascetur,

Ex Democrito, postquam rhodaceni fructum comederis, ossiculum ad dies duos, siue tres macerato, ac leuiter aperito, & apertum intra os amygdalam, siue nucleum accipito, & in eius cortice stylo ei eo inscribito, quicquid tamen libuerit, non profundè, deinde papyro inuolutum plantato, quicquid sanè in amygdala inscripseris, hoc ipsum in fructu reperiēs. Sed

Ficus inscripta nascetur,

Si quis alterius rei effigiem, in ficulneum oculum conscribat, hac specie prodibunt insignita. Vel osseo, vel ligneo stylo in ficulneum oculū, vel primum ficus rudimentum scribat, cumque creuerit pomū, dabit iisdem imaginibus insignitum. Nos ex cocto gypso, ac liquidiore aqua redacto, supra cydonij mali, vel punici cortices notas graphio descripsimus, & cum ad debitā ipsæ peruenerunt magnitudinem, graphidis vestigia adhuc extabant, & refricata nobis fuerunt conspicua. Nunc autem superesse video

Mandragoram fingere

factitiam illam, quæ sæpe mulierculis ab impostoribus, & circulatoribus venditur. Brioniæ radicem habet

beto ingentem, acutaque scalpri acie foeminam, vel virum effingito, adiectis genitalibus, quum absolutam noueris, inguina, vel pilorum loca stylo perforato, ibi milium, vel aliud condito, quo radículas proijciens, pilos imitetur, breuique effossa serobe tandiu ibi finito, quandiu & cortice quodam induta fuerit, & radículas proiecerit illas.

Vt fructus omnes teneriores, pulchriores, ac latiori forma renideant. CAP. XIX.

TANDEM ne quid omittamus, quamplures conscribemus culturæ modos, circa fructus, & herbas, vt non solum dulciores, maiores, teneriores, sapidiores, sed elegantiori forma renideant, & hilarius coruscant. Et primo

vt malus meliorescat, & myrtus.

Tradit Theophrastus: Si aqua feruenti rigentur, meliorescunt, vt myrtus etiam interiori nucleo vacua reddatur. Idq; fortuito deprehensum, dum iuxta balneum neglectæ starent. Si verò vis

Ficus latiores germinent.

Columella demonstrat. Vt feraciores arbores, & firmiores sint, ita facito. Quum frondere cœperint cacumina fici, ferro summa prodest amputare, ac semper cōueniet, simulatq; folia agere cœperit ficus, rubricam amurea dilutam, & cum stercore humano ad radices infundere: & ea res efficit vberiore fructum, & fructum fici pleniorē, ac meliorē. A quo Plinius, & Palladius. Quum folia incipiunt producere fici, vt fructum multum, & pinguem ferant, in principio germinis cacumina summa decutiamus, vel illud tantum cacumen, quod ex arboris medietate procedit. Palladius

Morum feracem, latiorēq; fieri

aliquos tradidisse scribit, si perforato hinc inde trunco, singulis cuneos inseramus foraminibus, terebiathi hinc, inde lentisci, Pollicetur Didymus

Palmas & prunos procerius adollescere,

Colata vini veteris fece, & radicibus affusa. luuari quoque asperso itidem sale. Si vis

Myrtus latiori coma vireat,

Ex Didymo habebis, vberioremq; fructum pariet, si ei comes rosa iungatur: & cum myrto consortium iniens rosa, fructuosior emicabit. Sic

Ruta latior & tenerior profiliet,

Si fico inferatur, optimamq; fieri tradidit Theophrastus: cortici infixam serendo, & terra occultando. A quo Plutarchus in Symposiacis, & Plinius: eam solā rutam commendat Dioscorides, quæ propè arborem fici subnascatur. Aristoteles in Problematibus causam percontatur. Tandem amicitia tanta est ei cum fico, vt nusquam latior proueniat, quam sub eius arbore. Si vis

Cinara ne spinis horreant,

Si cacumina seminis hebetaueris ad lapidem detrita ex Varrone.

Vt lactuca tenera & sessilis fiat,

Palladius teneram fieri pollicetur, si loci, temporis, aut seminis vitio obduruerit, si è terra auellatur, ac denud ponatur. Vt sessilis fiat, & quodammodo in latitudinē se diffundat. Columella docet. Quum aliquod incrementum lactuca habuerit, exiguam testam media parte accipiat, & eo quasi onere coercita, in latitudinem se diffundit. Plinius, feri etiam radices illitas fimo interest, & repleti ablaqueata humo. Florentinus, translata radix, vbi in palmi altitudinem adoleuerit, ablaqueata, bubulo fimo recenti oblinatur, & aggere congesto, rigeretur, dumque ad incrementum peruenit, erumpens germen acie ferri præscindatur, demum testa fistilis non picata imponatur. Vt

Intuba teneriora, & latiora euadant

eodem artificio. Quum aliquod incrementum acceperint, exigua testa mediam partem accipiat, eo onere impedita, in latum se diffundunt.

Brassica tenerior euadit

si salis aquis rigeretur, ex Theophrasto. Ægyptij nitro aquæ permisto eam aspergunt, vt tenerior euadat. Et

vt Cuius

Sella

vt cucumis tener reddatur.

Semina antequam serantur, lacte macerentur. Ex Columella.

Porum sectiuum facere

si velis, densius satum præceperunt priores, relinqui, & ita quum increuerit secari. Alio modo, quum satū conualuerit, defeces duos menses postquam satum fuerit, & maneat in arcis suis, sed aqua iuuetur, & stercore, ex Palladio. Nunc monstrificas aggrediemur generationes draconis herbæ, & cæpæ fissilis. Et primò

Draco herba quomodo generetur.

Vulgata est holitorum opinio, ex semine lini inserto cæpis, vel scillis in afflatu marino, suo loco non auulsæ, vel raphano, nasci herbam draconem dictam, acetarijs famigeratam. Et si ab omnibus factum iactetur, à nobis sæpius expertum, luset experientia. Eadem seminum fatione

Ascalonia quomodo generantur

docent, scilicet, si quis allij spicas in perforatas cæpas indiderit, ac plantauerit, in ascalonias cæpas mutari. Nunc videamus

Apium quomodo crispum nascatur.

Crispari apium pollicetur Theophrastus, si satum paulo solo cylindrū superuoluatur, sub terra enim coercitum, non habet quo se diffundat. Columella. Si crispæ frondis apium fieri maluerint, semen eius inditum pilæ, & saligno palo pinsitum, expoliatumque similiter, in linteolis ligatum obruet. Potest etiam citra hanc operam fieri, si qualitercunq; satum, si quum est natum, eius incrementum superuoluto cylindro coercat. Idem ab eo Palladius & Plinius. Sæpius nos

Ocimum capillatum facere

vidimus. Semen serendo linobanches, siue lini podagræ quod vbi germinauit, ex seipso per ocimi ramulos se circumuoluendo, ac crebro volumine se applicando, totum implicat, vel si clauiculam ex alibi nato decidimus, & inter eius ramulos relinquimus idē, efficit pau-

cis diebus, ad eò densa cæsarie totum comat, vt nili-
cundius spectari possit. Redditur &

Hedera pulchris corymbis decora.

Si quis tribus conchilijs vstis, & contusis cinerem ad-
spergat, aut alumine corymbos irroret, ex Cassiano. Pe-
culiare quoddam tradit Theophrastus, vt

Cuminum lætius proueniat.

Nam maledici, & imprecari serendo oportet, idemque
ab eo refert Plinius, & de ocimo, nam lætius & copio-
sius prouenire dicit, si cum maledictis seratur. Si cordi
fuerit

Cucumeres longos, & inaquosos reddere.

Hoc modo facies, si mortarium, aut aliud proprium vas
aqua repletum prope ipsos apposueris, distantia quin-
que, aut sex digitorum, sequenti enim die cucumeres in-
tantum extenduntur: Si verò aquam non habeat mor-
tarium, retrocedunt & incuruantur, ita gaudent humi-
ditate. Inaquosos cucumeres facies, si vbi scrobem fo-
deris, in quem cucumeres plantaturus es, dimidium al-
titudinis eius paleis, aut sarmentis expleas, & aggesta
terra; planta, nec riga. Et his omnibus quæ adhuc dixi-
mus, potest concinnari

Arbor, qua sola omnium fructus generet.

Quam vidimus, & sæpe ioci gratia deliciarum horti at-
torem dicebamus. Erat enim crassitudinis, & proceri-
tatis non ingrata, apto vase confita, præpingui, riguo,
& superfoetante solo, vt tum plantæ vigore, tum humi-
vertate, frugalitateq; insitis alimentum suppeditaret.
Erat trifurca, in vno vnam vinaceis vacuam, discolo-
rem, & medicatam gerebat, quarum altera soporem,
altera alui deiectionem moliebatur. Affert secundus
ramus persicum, ex persico & nucipersico interuallis
pluribus æquè distinctū, ex ossem, & ramulo nunc per-
sicum, nunc nucipersicum protuberans. Si aliquando
pomum nucleum habebat, dulcem vti amygdala da-
bat, & nunc hominum, nunc animalium faciem emen-
tebatur, diuersaque demonstrabat lineamenta. Dat
alter cerasia, ex ossa, acida, dulciaque, dat mala aurea
Cortex

Cortex floribus, rosisque confitus, fructus debitam omnes superantes magnitudinem, dulciores, odoratiores, verno tempore efflorescentes, debitum ultra tempus fructus producentes; diutiusque immorabantur, continuæ fecunditatis orbem perpetuum annum ministrabant, per quosdā gradus poma sibi succedebant: foetura interpellabatur, brachia ponderibus inclinata procumbebant, & denique sic cœlum fauebat, ut pulchriorem non conspexerim.

Varij fructus, & Cina medicata et fiant.

C A P. XX.

VETERES illi summo studio, diligentiaque enixi sunt, quoniam modo diuersis antidotis vinū conderent, vsuique, si opus foret, accommodarent: neq; hoc iniuria factum, ut nil cōmoditati præstantius: & monstrat, quod eorum pars maior multa memoriæ prodidit, & curiosius, quam par fuerit, mirabilia dictu, operatuque facilia, quorum commeminit Theophrastus. Apud Heracliam Arcadiæ fit vinum, quod epotum viros dementat, & mulieres infœcundas reddit. Et simile, quod Træcensi agro ab Athenæo comprobatur. Et apud Thrasum vinum fit somniferū, & aliud arte quadam conficitur, quod epotum vigilantiorē facit, variazque vinorum conditurę, quas apud diligentiores rei Medicos, & Agriculturę scriptores inuenies, nec scitu difficiles, nec ijs arduum fore credo, qui simplicium vires nouerint, & coniectura consequitur, ea deniq; operantur, quę ex loci eueniunt proprietate, & utilissimum fore puto, ut ijs adhibeantur, qui medicamēta timent, & horrescunt, ut prius iucundē absorbeant, quam odissē velint. Sitque primo

Vitis theriaca quomodo fiat.

Pangendum sarmentum, ut docet Florentinus, primo & secundo Georgicorum suorum, radice tenus quatuor digitorum latitudine ima parte fissum, ablatis medullis, ipsarum vice veratrum inseratur, ac stricto diligenter vimine, terræ mandetur, vvas hæc modo dabit, quarum elus aluum præmollit, & euacuat. Vel si

efficacius vis euacuet, eadem sarmenta antidoto satia-
ta, scillæ bulbo inferendo, terra recondito, semper me-
dicamentum infundendo, assidua affusione & succo sa-
tientur imbibendo, ne tam cito vis senescat. Si autem
propomata sponte nasci vis, vt Palladius docet: E viti-
bus ipsa sarmenta ponas in vas aliquod semiplenum
portionibus, vel cōditis absinthiatis, vel rosatis, vel vio-
latis, inde terram simul resoluas ad lixiuij modum, do-
neq; sarmentum oculi in germen nouæ frondis eru-
pat, tunc sarmenta ea quouis loco, vitium cæterarum
more, depones, & tales dabit fructus. Plinius. Fit & vi-
num veratro circa vitium radices sato. Cato docet. Fit
& scammonites, mira vitium natura saporem alienum
in se trahendi. Docet & Plinius

Vinum phthorium facere.

Sic & elleborum scribitur Thaso, aut cucumis siluester,
aut scammonia, quod vinum phthorium vocant, quo-
niam abortus facit. Sed scammonium, vel niger ellebo-
rus viti inseratur. Terebra vitem pertundito, & vitigi-
neos ramos illos, quo voles, & fiet, sic & diuersarum mi-
sturarum vires adsciscit, &

Ficus quarum esus aluum leuigat,

fiunt, si radicibus veratrum, cum tithymalo tritum in-
ieceris, vel inserueris, sic dabit ficus poma, aluum qua-
leuigent. Sed Florentinus theriacam ficum fieri ait, fru-
ctu ex antidoto theriaca indito. Eodemque modo

Cucumeres ventri accommodos reddere

possumus, radices siluestris cucumeris contusi in aqua
porabili biduum, aut triduum macerantur, ex hoc ipso
cremore cucumeres per dies quinque irrigantur, atque
hoc quinquies fit. Amplius autem com modi aluo fi-
unt, si postquam germinauerint, radices circumfode-
ris, & veratri partem ramulis inieceris, & aggesta terra
fines. Sic

Cucurbitas purgatorias facere

eodem modo poteris, si semen per nouem dies scam-
monio maceraueris, ex Quintilijs: sed si somnum & al-
ui deiectionem moliri affectas, sic efficies

Pruna purgatoria & somnifera.

Ramum, vel totam plantam terebra, inde scammonio vel opio impleas, papyro, vel corticibus recte inuolutam relinquito, cumque matura fuerint poma, ventris deiectionem, & somnum moliantur. Docet & Cato

Vitis quomodo bonum aluum faciat.

Vinum si voles concinnare, vt aluum bonum faciat, secundum vindemiam, vbi vites ablaqueantur, quatum putabis ei rei satis esse vini, tot vites ablaqueato, & signato, earum radices circumfarrito, & purgato: veratri radices in pila contundito, eas radices ponito circum vitem, & his sterces vetus, & veterem cinerem, & duas partes terrae circumaddito, radicibus vitis terram superiniijcito, hoc vinum seorsum legito. Si voles seruare in vetustatem, ad aluum mouendum seruato, non commisceas cum caetero vino. De eo vino cyathum sumito, & misceto aqua, & bibito ante coenam. Sine periculo aluum mouebit. Recentiores vitium radices emundant, & purgatorij alui medicamenti succum imponunt, & irrigant, per dies aliquot repetendo & praecipue quum gemma tumet, hoc peracto, terram radicibus ingerunt, & ante omnia diligenter cauent, ne spirante Aquilone insepultae iaceant, nam medicamentum exhaurit: vna nascetur, cuius racemi deiectioni erunt. Fit &

idem alio modo

à nobis. Plantam vsque ad medullam terebra gallica pertundito: vel intra corticem vngueta posuimus, hinc inde varijs in locis per totam trunci circumferentiam, idque tempore inoculationis, quo arbor succo turget: nam ascendens humor antidotum ad fructus feret, eosque inficit, ad pestem, purgationem, partum, mortem, & vitam.

*Quomodo fruges satis amplo foenore ex satu colligamus,
& è vineis vinum. CAP. XXI.*

VT luculentam, satisq; exoptatam coronidem huic nostro libro imponderemus, docebimus quomodo frumentacea, & leguminea satis amplo foenore è satu

colligamus, & è vineis vinum. Res profecto immensa
 utilitatis, vt ex vno modio plus cētuplo proueniāt. Sed
 ne quis, quod centuplum plus accipiet, dixerim, putet
 velim hunc exactum modiorum numerum ex vno sa-
 to collecturum: nam anno, cœlo, solo, & syderibus re-
 nuentibus, minor erit collectio, sed non tam minor,
 quin quintuplo vsitatum non superet, at his fauenti-
 bus, ex vno modio centeni quinquageni reddentur.
 Sed pollicitatio hæc nostra aliquibus paradoxum vide-
 bitur, sed si sanæ mentis essent, maximum profecto vi-
 deri deberet paradoxum, cur ex satō semodio ducentos
 modios non recipiamus, quum ex satō, & concepto a-
 cino, videamus radicem in multiplices & numerosos
 culmos fruticare, plus minus quindecim, & in spica se-
 zaginta grana contineri? mitto Byzacij Africæ solum
 Plinij, quod vno grano quadringēta paucis minus get-
 mina miserit, miseritque ex eo loco procurator Neroni
 c c c x l. stipulas ex vno grano. Sed causam venemur,
 vnde id accidere possit. Sunt qui dicāt id eui nite, quod
 pars maior iacti frumenti ex volucris, talpis, vermi-
 bus, alijsque subterraneis animalibus deuoretur. Sed
 id falsum arguitur, quod ex satō lupini modio, nō plus
 minus quindecim recipiuntur, quum lupinum impu-
 ne iaceat derelictum, ab omnibus animalibus sua in-
 grata amaritudine tutum, & suis in thecis, vaginulis-
 que plus minus centum grana contineantur. Sunt alij
 qui id cœlo ascribant, frigorū, calorumque iniurijs,
 vel imbrium frequentijs, vt nunc torpeant gelu arua,
 nunc siti infestentur, nunc in herbarum copiam luxu-
 rient, nunc macie inrabscent: sed hoc falsum congruit
 argumentum, quod ex maximo cœli fauore, neque ex
 vno triceni redduntur. Sed ne latius euagemur, dici-
 mus non omnia spicæ, & vaginulæ grana nasci, nam
 alia Deus ad escam animalium, alia ad semen destina-
 uit. Sunt in spicis grana, quasi abortus & degeneres fœ-
 tus, quæ non fœtificant, sed desciunt in vitium, sunt
 quæ è glumis in spicis emicant habitiora, quæ ad pro-
 pagationem producuntur. Præterea nec debito tempe-
 re seruntur, destituunturq; debito agricolarum opere.

Vnde

Vnde si his obuiabimus, omnia ex voto succedent. Semina enim prolixioribus radicibus implexis, longe, lateq; sub tellure serpentibus, numerosiores culmos deproment, circumundique spicis vallatis. Sponsa ergo suo viro ducatur, non ex primis, vel vltimis natis, sed è medijs, quia imbecilles sunt, ac balneo secreta, & vnguentis delibuta & pingui depasta caprarum veterum, Vulcano, & Baccho associata, cubile molle, & optime stratum calefiat, viuifico enim calore in amicam naturam cocunt, & dulcioribus amplexibus stringuntur, & hærent. Sic animata viro semina, non degenerem, sed legitimam prolem donent. Suo fœcundo lumine Luna præsit, nam ferax feracem reddit: id restat præmonendum, vxorem Baccho ducendam, non capillis destitutam, nam suo decore capite destituto spernitur à viro sponsa, neque haberet, quo noxia purgarentur, sed solum cincinnis orbetur, sic enim
 minus compta, plus suo placebit & viro.

* * *

L 3